

Piia Välimäki

Monikulttuurisuuskasvatusta kokei-
lemassa
Teemallinen ohjausviikko Tesoman Naapurin
avoimessa koululaistoiminnassa

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Marraskuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 20.11.2013
Tekijä(t) Piia Välimäki		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
Nimeke Monikulttuurisuuskasvatusta kokeilemassa – teemallinen ohjausviikko Tesoman Naapurin avoimessa koululaistoiminnassa		
Tiivistelmä <p>Monikulttuurisuus on tätä päivää. Ihmiset liikkuvat enemmän kuin ennen ja Internet mahdollistaa yhteydenpidon vaikka toiselle puolelle maailmaa. Tähän monikulttuuriseen maailmaan lapsia on kasvatettava hyväksymään erilaisuus ja ymmärtämään kulttuureita.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen. Opinnäytetyössäni kokeilin, miten ohjattu teemallinen toiminta sopii avoimeen koululaistoimintaan ja samalla tuen Tesoman Naapurin monikulttuurisuuskasvatusta. Toteutin opinnäytetyön toiminnallisen osuuden syyskuussa 2013 harjoitteluni ohella Tesoman Naapurissa. Järjestin yhden viikon ajan ohjattua teemallista toimintaa monikulttuurisuusviikon muodossa avoimessa koululaistoiminnassa. Toimintapäiviä tuli yhteensä neljä. Toiminnan suunnittelun pohjalla oli teoreettinen viitekehys sekä Tesoman Naapurin ohjaajien kokemus koululaistoiminnasta. Toiminnan arviointiin käytin omaa havainnointiani viikon aikana ja sen jälkeen sekä Tesoman Naapurin kolmelle ohjaajalle tehtyä arviointilomaketta.</p> <p>Tulokset osoittavat, että teemallisen ohjausviikon toteuttaminen Tesoman Naapurin avoimessa koululaistoiminnassa on haastavaa. Avoin toiminta mahdollistaa sen, että lasten ei tarvitse joka päivä osallistua toimintaan ja he saavat tulla ja mennä kun haluavat. Monella toimintaan osallistuvalla lapsella on sosiaalisia haasteita erilaisissa toimintaympäristöissä. Nämä tekijät yhdessä vaikeuttavat teemallisen viikon läpiviemistä, sillä vaikka toiminta onnistui paremmin kuin odotettiin, teeman sisäistäminen jäi selvästi vähemmälle. Viikko oli suunniteltu ja tehty hyvin, mutta koululaistoiminnan lapsilla on erilaiset tarpeet.</p> <p>Tulevaisuudessa Tesoman Naapurissa teemallisen toiminnan läpiviemiseen tarvitaan pienempi ryhmä sekä isompi aikaväli. Monikulttuurisuusviikon aikana Tesoman Naapurin ohjaajille nousi toiminnasta esille kysymyksiä ja asioita, jotka ovat pohtimisen arvoisia lasten kanssa tulevaisuudessa.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Monikulttuurisuuskasvatus, monikulttuurisuus, kulttuuri, ohjaus, toiminta, osallisuus, Setlementtiliitto		
Sivumäärä 45 + 10	Kieli Suomi	URN http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013112017486
Huomautus (huomautukset liitteistä) Kirje huoltajille, sadutus, toimintasuunnitelmat, arviointilomake		
Ohjaavan opettajan nimi Katri Schadewitz		Opinnäytetyön toimeksiantaja Tesoman naapuri

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 	
Author(s) Piia Välimäki		Degree programme and option Civic activities and youth work	
Name of the bachelor's thesis Experimenting multicultural education - theme based action week in Tesoman Naapuri open after school activity			
Abstract <p>The world of today is multicultural. People travel more and The Internet allows us to keep contact with the other side of the world if we want to. Children must be raised in this multicultural world to accept difference and to understand cultures.</p> <p>This thesis is practise based. In this thesis I experimented how guided theme based action works in open after school activity for elementary ages and at the same time supported multicultural education at Tesoman Naapuri. I carried out the action in September 2013 during my internship at Tesoman Naapuri. For one week in open after school activity I arranged theme based action in form of a multicultural week. There were four action days in total. My activities were based on my theoretical framework and the experience about the after school activity of the instructors at Tesoman Naapuri. Evaluation of the activities is based on my own observations during and after the week and an assessment form for the instructors.</p> <p>The results indicate that execution of the theme based action week in after school activity of Tesoman Naapuri is challenging. Open activity allows children to come and go whenever they want and they do not have to participate every day. Many of the attending children have social problems in different action environments. These factors together hinder the execution of a theme based action week, because although the action succeeded better than expected, internalization of the theme was clearly not sufficient. The week was well planned and made but the needs of the children were different.</p> <p>In the future a smaller group and a bigger time span is needed for the execution of theme based action at Tesoman Naapuri. During the multicultural week many questions and issues emerged from the action which are worth considering with children in the future.</p>			
Subject headings, (keywords) Multicultural education, multicultural, culture, action			
Pages 45 + 10	Language Finnish	URN http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013112017486	
Remarks, notes on appendices A letter to parents, the storycrafting, action plans, evaluation form			
Tutor Katri Schadewitz		Bachelor's thesis assigned by Tesoman Naapuri	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISEN TAUSTA JA TARVE	2
3	KULTTUURI JA KOHTAAMINEN	4
3.1	Kulttuuri.....	4
3.2	Kulttuuri-identiteetti	6
3.3	Kulttuurien kohtaaminen	7
4	MONIKULTTUURISUUS	8
4.1	Monikulttuurinen yhteiskunta.....	10
4.2	Syrjinnän monet muodot.....	11
4.2.1	Kaikki syrjintä ei ole rasismia.....	14
4.3	Monikulttuurisuuskasvatus	15
4.3.1	Rinnakkaiskäsitteitä	18
5	KEHITTÄMISTOIMINTA.....	19
5.1	Kehittämistoiminnan tavoitteet.....	19
5.2	Tesoman Naapuri.....	19
5.2.1	Tesoma.....	21
5.2.2	Setlementtiliitto.....	21
6	MONIKULTTUURISUUSVIIKON TOTEUTUS	23
6.1	Suunnitelma	24
6.2	Toteutus	25
6.2.1	Ensimmäinen toimintapäivä.....	26
6.2.2	Toinen toimintapäivä	28
6.2.3	Kolmas toimintapäivä	29
6.2.4	Neljäs toimintapäivä	31
6.3	Viikon jälkeen.....	31
7	ARVIOINTI.....	33
7.1	Viikon teema.....	33
7.2	Viikon onnistumiset.....	35
7.3	Viikon haasteet	36
8	POHDINTA	38

LÄHTEET

LIITTEET

- 1 Kirje huoltajille
- 2 Sadutus
- 3 Toimintasuunnitelmat
- 4 Arviointilomake

1 JOHDANTO

Monikulttuurisuus on tätä päivää. Ihmiset matkusteleivat enemmän kuin ennen, maahanmuutto lisääntyy kokoajan ja Internet mahdollistaa koko yhteydenpidon koko maailman kanssa. Samaan aikaan kuitenkin ihmiset tuntevat tarvetta oman kulttuurin ja kielen säilyttämiseen (Kaikkonen, 2004, 186). Kulttuurin merkitys on ihmisryhmälle sama kuin persoonallisuuden merkitys yksilölle, jokainen on erilainen ja ainutlaatuinen (Cantell, 2000, 13). Kulttuurien rajat eivät kuitenkaan kulje käsi kädessä valtioiden rajojen kanssa ja siksi kulttuuria on niin vaikea määritellä (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 55.). Tähän monikulttuuriseen maailmaan lapsia on kasvatettava ja valmistettava erilaisten kulttuurien kohtaamiseen, koska se on väistämätöntä. Suomenkin kouluissa on yhä enemmän erilaisista kulttuureista tulevia lapsia ja koulu pienoisyhteiskuntana on avainasemassa monikulttuurisuuskasvatuksessa. Monikulttuurisuuskasvatuksella tarkoitetaan arvopohjaista kasvatusta, joka tähtää tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseen eri ryhmien välillä. Monikulttuurisuuskasvatus on lähestymistapa toimintaan, ja se vaikuttaa toiminnan tavoitteisiin ja menetelmiin. (Räsänen, 2002.) Koulujen monikulttuurisuuskasvatus keskittyy usein vain tiedon lisäämiseen, joten tässä opinnäytetyössä toteutin Tesoman Naapurin koululais-toiminnassa monikulttuurisuuskasvatusta, jossa lapset saivat monikulttuurisuuteen myös käytännön puolta.

Opinnäytetyössäni kehitin Tesoman Naapurin toimintaa toteuttamalla monikulttuurisen teemaviikon koululaisille. Teemaviikon aikana järjestin teemallista ohjattua toimintaa koululaisille avoimen toiminnan puitteissa. Tesoman Naapuri on yksi Tampereella toimivan Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n toimipisteistä ja avoin koululaistointi on yksi toimipisteen tarjoamista palveluista. Avoimessa koululaistoinnassa saavat käydä alakoululaiset viettämässä aikaa koulun jälkeen. Lasten ohjaus eri muodoissa on jokapäiväistä Tesoman Naapurin koululaistoinnassa, mutta siellä ei ole aikaisemmin järjestetty ohjattua teemaviikkoa. Suurin haaste ohjatun toiminnan järjestämiselle on ollut se, että toiminta on avointa eli aukioloaikana lapset saavat tulla ja mennä kun haluavat.

Toteutin monikulttuurisen teemaviikon syyskuussa 2013 harjoitteluni ohella. Koska teemaviikko ei ollut heti harjoitteluni alussa, minulla oli aikaa tutustua lapsiin ja muo-

kata ohjelmaa heille sopivaksi. Työstin ohjelmaa myös muiden ohjaajien kanssa, sillä heillä on pitkä kokemus Tesoman Naapurin toiminnasta. Teemaviikon aikana havainnoin toimintaa omasta näkökulmastani ja viikon jälkeen tein haastattelulomakkeet kaikille ohjaajille. Oma havainnointini viikon aikana ja sen jälkeen sekä ohjaajien haastattelulomakkeet muodostavat arviointini perustan.

2 KEHITTÄMISEN TAUSTA JA TARVE

Monikulttuurisuuskasvatuksen tarve lähtee Suomen yleisestä lainsäädännöstä. Nuorisolain tavoitteena on "tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja." Tämän tavoitteen yksinä lähtökohtina ovat monikulttuurisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. (Nuorisolaki, 2013.) Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 määrittelee yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi yhdenvertaisuuden toteuttamisen. Yhdenvertaisuuden piiriin kuuluvat niin vammaiset, seksuaalivähemmistöt kuin maahanmuuttajatkin. Maahanmuuttajataustaisia lapsia tulee tukea osallistumaan päivähoitoon, kouluun ja iltapäivätoimintaan sillä se tukee niin lapsen kuin perheenkin kotoutumista. Varsinkin varhaisnuoriso- ja nuorisojärjestöissä tulisi madaltaa vähemmistöihin kuuluvien lasten kynnystä osallistua toimintaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2012, 26.)

Maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta vastustavat näkyvät sosiaalisessa mediassa ja Internetin keskustelupastoilla aktiivisesti. Koska kaikki suomalaiset eivät tunne maahanmuuttajia henkilökohtaisesti, he saavat kaikki tietonsa asiasta huhujen ja median kautta. Mediassa on paljon uutisia valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen suhteista sekä ulkomaalaisten rikoksista. Maahanmuuttajat koetaan suurena uhkana, koska usein heidän tulonsa Suomeen yhdistetään samaan ongelmavyöhyttiin prostituution, salakuljetuksien ja väkivaltaisuuksien kanssa. (Jaakkola, 2009, 73-74.) Monikulttuurisuus nähdään suomalaista kansallisaarretta, meidän yhteistä identiteettiämme, uhkavaksi tai jopa tuhoavaksi tekijäksi (Löytty, 2004, 233). Toisaalta samassa suhteessa kun maahanmuuton negatiiviset puolet nousevat esiin, pinnan alla kytevät positiiviset asiat, kuten kulttuurielämän monipuolistuminen, suvaitsevaisuuden kasvu ja kielitaidon paraneminen. (Jaakkola, 2009, 73-74.)

Voima tarvitsee aina vastavoiman ja se ilmenee Suomessa, ja muualla Euroopassakin, Perussuomalaisten ja muiden kansallismielisten puolueiden nousuna. Nationalismi ja kansallisidentiteetin korostaminen nousevat keskusteluihin silloin, kun ne ovat uhattuina ja ajat ovat muuttumassa. (Löytty, 2004, 233.) Friskin ym. (2005, 14) mukaan maat, jotka ovat olleet alistetussa asemassa, kehittävät helpommin kansallisuustunteen vastareaktiona esimerkiksi siirtomaana olemiselle. Monet itäblokin maat ja Suomi ovat hyviä esimerkkejä tästä. Kun taas esimerkiksi Kiina ja Egypti ovat aina olleet muista riippumattomia, yksilöllisiä kulttuureja.

Suomen maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskeskustelu onkin ollut vain kahdensuuntainen, joko vastustetaan tai ylistetään. Ylistäjät puhuvat kansainvälisyydestä, lasten erilaisista ystävistä ja ruokakaupan etnisestä valikoimasta, kun taas vastustajat näkevät ongelmia eri kulttuurien kohtaamisissa, yhteiskunnallisessa tasa-arvossa ja erilaisuuden ymmärtämisessä (Huttunen ym. 2005, 22). Myös Aden (2009, 29) on huomannut monikulttuurisen keskustelun puuttumisen kansan keskuudesta. Adenin mukaan keskustelua on käyty vain siitä, mitä maahanmuuttajat maksavat ja mitä ongelmia he aiheuttavat, mutta se, kuinka paljon työtä he ovat tehneet kotoutumisen eteen, on jäänyt vähemmälle. Lehtosen (2009, 109) mukaan keskustelu kiertää kehää, sillä kaikki ovat juuttuneet siihen ajatukseen että suomalaiset ovat normi ja kaikkia muita pitää arvioida. Siksi olisi hyvä saada lisää näkökulmia ja monipuolisempaa keskustelua kuvaan. On myös tärkeää tietää mihin suuntaan rasismi ja suvaitsevaisuus ovat kehittymässä Suomessa, ja nuoret voivat sen kertoa, he ovat tulevaisuuden päättäjiä. Nuorisobarometrin mukaan nuortenkin mielipiteet ovat entistä enemmän kärjistyneitä joko vastustukseen tai ylistämiseen. Suurin osa nuorista suhtautuu maahanmuuttajiin myönteisesti eivätkä he välitä minkä värinen iho heidän ystävillään on (51% kantaväestöä edustavista nuorista), tai mitä uskontoa heidän ystävänsä edustavat (50% kantaväestöä edustavista nuorista). Samaan aikaan kuitenkin kielteiset asenteet ovat lisääntyneet. Vuonna 2005 66% nuorisobarometriin vastaajista oli sitä mieltä että kulttuurinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt yhteiskunnassamme, kun taas vuonna 2010 näin ajatteli enää 26%. Lisäksi entistä useammat kokevat rasismin lisääntyneen. Vuonna 2005 vastaajista 52% ajatteli rasismin vähentyneen, kun vuonna 2010 tämä luku oli enää 28%. Nuorison lisääntyneen kriittisyyden voi tulkita koskevan maahanmuuttoa ja siihen liittyvää politiikkaa, eikä maahanmuuttajia. (Myllyniemi, 2010, 90-93.)

Tätä monikulttuurisuuskasvatuksen tarvetta lähden paikkaamaan kehitystoiminnallani, jonka tarkoituksena on tukea monikulttuurisuuskasvatusta ja kokeilla uutta toimintatapaa. Monikulttuurisuuskasvatuksen suuntaviivat löytyvät kulttuurien kohtaamisista ja tiedon lisäämisestä sekä tätä kautta itsensä ja muiden hyväksymisestä sellaisena kuin he ovat.

3 KULTTUURI JA KOHTAAMINEN

Kulttuuri voidaan liittää moneen asiaan. Usein sitä käytetään taide-sanana synonyymina, jolloin se sisältää yleisimmät taiteen muodot, kuten esimerkiksi kirjallisuuden, kuvataiteen ja teatterin. Alun perin sana kulttuuri on kuitenkin tullut latinankielisestä sanasta *cultura*, joka tarkoittaa viljelyä. Sanan käyttö on myöhemmin laajentunut tarkoittamaan kaikkea ihmisen toimintaa. Kukin ihmisryhmä, joka toimii omassa ympäristössään ja ymmärtää toiminnan yhtenäisesti, on oma kulttuurinsa. (Frisk ym., 2005, 6-7.) Hirsjärven ym. (2000, 64) mukaan kulttuuri on arvojen ilmaisua, arvojen kannatusta. Arvot määrittelevät yhteisön, pitävät sen kasassa ja ovat toiminnan tavoitteita. Kulttuuri ei kuitenkaan ole pelkästään pysyvä, vaan se on samaan aikaan dynaaminen. Asioille annetaan kokoajan uusia merkityksiä ja sitä kautta kulttuuri muuttuu ja on liikkeessä. Näin kulttuurin merkitys pysyy samana, mutta sukupolvien välille saattaa muodostua erilaisia tulkintoja asioista. (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 13.)

”Kulttuurisesti maa, jossa ei ole seutuja, murteita ja ennakkoluuloisia asenteita muita seutuja kohtaan, on köyhä. Kulttuuri elää ja kehittyy eroavuuksien varassa” (A.W. Yrjänä, Voima 9/2003).

3.1 Kulttuuri

Maailmassa on noin 200 valtiota, mutta kulttuureja on arvioitu olevan yli 10 000. Valtioiden rajat ja kulttuurien rajat eivät kulje käsi kädessä, sillä muinoin ihmiset asuivat maantieteellisesti enemmän erillään toisistaan ja kehittivät omia tapojaan ja mallejaan elämiseen. (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 55.) Kulttuurin merkitys ihmisryhmälle on sama kuin persoonallisuuden merkitys yksilölle. Jokainen on erilainen ja ainutkertainen. (Cantell, 2000, 13.) Nykyään helposti erehdytäänkin kuvittele-

maan valtiota ja kulttuuria yhdeksi samaksi, vaikka rajojen vetäminen valtioiden välille, ei luo niitä kulttuurien välille. Valtion rajat voidaan määritellä, mutta kulttuurin ei, sillä se on monen asian summa, joka kulkee ihmisten mukana. Kulttuuri voidaankin ymmärtää monella eri tavalla, riippuen näkökulmasta kuten seuraava TAULUKKO 1 osoittaa. (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 55.)

TAULUKKO 1: Kulttuurin määritelmät (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 55).

Behavioristinen	Kulttuuri on jaettua ja opittua inhimillistä käyttäytymistä, tapa elää.
Funktionaalinen	Kulttuuri on ihmisten tapa selvittää ongelmia sopeutumalla ympäristöön tai elämällä yhdessä.
Historiallinen	Kulttuuri on sosiaalista perintöä ja traditioita, jotka siirretään tuleville sukupolville.
Psyykkinen	Kulttuuri on kokonaisuus ideoita tai opittuja käytäntöjä, se hillitsee yllykkeitä ja erottaa ihmisen eläimestä.
Normatiivinen	Kulttuuri on ihanteita, arvoja ja elämänohjeita.
Rakenteellinen	Kulttuuri koostuu säännönmukaisista, toisiinsa liittyvistä aatteista, symboleista ja käyttäytymisestä.
Symbolinen	Kulttuuri perustuu sattumanvaraisuus merkityksiin, joita yhteiskunta tarjoaa.
Ajankohtainen	Kulttuuri koostuu ajankohtaisista teemoista tai kategorioista, kuten sosiaalisesta rakenteesta, uskonnosta tai taloudesta.

Kulttuuri voidaan jaotella historialliseen ja normatiiviseen. Historiallisesti katsottuna kulttuuri on sukupolvelta toiselle siirtyvää perintöä. Siihen voi sisältyä kaikkea mikä koetaan arvokkaaksi kuten esimerkiksi runot, uskomukset, ruuat ja tanssit. Lisäksi fyysinen etäisyys, äänen voimakkuus ja puhenopeus siirretään jälkipolville. Normatiivisesti katsottuna kulttuuri on arvoja, asenteita ja sääntöjä. Ihmiset toimivat sisäistettyjen sääntöjen mukaan, ja siksi vieraassa kulttuurissa saattaa helposti esimerkiksi sanoa tai tehdä jotain, joka on toiselle halveksittavaa tai uhkaavaa. (Frisk ym., 2005, 6-7.)

Riippumatta mistä näkökulmasta kulttuuria katsoo, siihen voidaan katsoa kuuluvan koko ihmiselämä. Kulttuurin moniulotteisuutta voisi ajatella jäävuorena jonka kärki

on vain pinnalla näkyvissä, mutta suurin osa on piilossa veden alla. Näin kulttuurista-kin näkyy vain pieni osa, kuten vaatetus, tavat, kieli, ruoka tai musiikki. Tämä pieni osa on se, mitä ihmiset näkevät ja minkä perusteella he arvioivat ja luovat ennakkoluuloja. Kuitenkin tämän kaiken alla piilevät kulttuuriin liittyvät arvot, uskomukset ja käsitteet. (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 55.) Kulttuuri on kokoajan muuttuva ja kehittyvä prosessi, sillä ihminen voi suunnitella tulevaisuutta, opetella uusia asioita ja miettiä toimintansa syitä ja seurauksia. Kulttuuri erottaa ihmisen eläimistä. (Frisk ym., 2005, 8.)

3.2 Kulttuuri-identiteetti

Ihmiset ovat lähtökohtaisesti samanlaisia, mutta kulttuuri ympärillämme muokkaa meidät erilaisiksi. Kulttuuri-identiteetti määreytyy kahdesta asiasta: yhteiset ja omat. Yhteisiin kuuluu ympäröivän kulttuurin kanssa yhteiset kokemukset, historia ja esimerkiksi kulttuuriset koodit. Omaan taas kuuluu asiat, jotka erottavat ihmisen kulttuuristaan, asiat, jotka tekevät jokaisesta yksilöllisen. (Litja, 2009, 51.) Friskin ym. (2005, 10) mukaan ihminen kuuluu useampiin eri kulttuureihin elämässään. Esimerkiksi eri maiden ja kansojen kulttuurit, korkeakulttuurit, uskonnot, harrastuskulttuurit, musiikkikulttuurit ym. muokkaavat kaikki omalla tavallaan jokaisen yksilöllisestä kulttuurista erilaisen. Yksi suuri osa kulttuuri-identiteettiä on Kaikkosen (2004, 41) mukaan äidinkieli. Äidinkieli on ihmisessä syvällä ja se liittää ihmisen vanhempiinsa sekä lähiympäristöönsä. Kielen muodostama osa kulttuuri-identiteettiä on vahva, riippumatta siitä, mikä on henkilön äidinkieli. Kuitenkin esimerkiksi englantia äidinkielenään puhuvat ovat aivan erilaisessa asemassa kuin suomea äidinkielenään puhuvat. Englantia pystyy puhumaan oikeastaan ihan missä vaan maailmassa, mutta suomella ei pärjää paljoa Suomen rajojen ulkopuolella. Äidinkielen vahvuuden voi huomata siirtolaisvanhuksista. Vaikka he olisivat oppineet uuden maan kielen, kun vanhuus heikentää heitä, viimeiseksi jäljelle jää vain oma alkuperäinen äidinkieli.

Enemmistökulttuurin edustajat kuulevat ja kokevat omaa kulttuuriaan joka päivä yhteiskunnassa. Kaikki toiminta rakentuu enemmistökulttuurin pohjalle. (Liebkind, 1988, 58-60.) Suomalainen yhteiskunta voi odottaa lapselta erilaisia asioita kuin esimerkiksi oma perhe. Näin lapsen täytyy toimia usean erilaisen kulttuurin piirissä. (Litja, 2009, 49, 51.) Jos tavoitteena on integroida lapsi mahdollisimman nopeasti

yhteiskuntaan, tapahtuu helposti vain sulautuminen. Silloin lapsi ei tiedä mitään omasta etnisestä taustastaan, eikä osaa arvostaa sitä. Tällöin oma etnisyys saattaa muodostua häpeäksi ja taakaksi jota yritetään hävittää. Lapsena toiseen maahan muuttaneilla tai toisessa maassa syntyneillä on erityisen vaikeaa. (Liebkind, 1996, 213.) Vähemmistökulttuurien asemaa yhteiskunnassa ja yksittäisten ihmisten kulttuuri-identiteettiä voidaan kuitenkin vahvistaa erilaisin tavoin. Mitä enemmän henkilö kuulee omaa äidinkieltään ja kokee omaa kulttuuria ympärillään, sitä vahvemaksi hänen kulttuuri-identiteettinsä muodostuu. (Liebkind, 1988, 58-60.) Lapset ja nuoret, jotka elävän monen kulttuurin välissä, voivatkin valita jokaisesta kulttuurista itselleen sopivat piirteet ja yhdistää ne omaksi kulttuurikseen. Monikulttuurisessa ympäristössä eläessä lapselle tarjoutuu monenlaista poimittavaa omaan kulttuuri-identiteettiinsä ja näin hän voi tunnistaa olevansa monikulttuurinen. (Litja, 2009, 49, 51.) On tärkeää että etniset vähemmistöt suhtautuvat myönteisesti omaan kulttuuriinsa, sillä se tukee heidän itsetuntemustaan ja heillä on tarve pitää yllä omaa kulttuuriaan. Negatiivisesti omaan kulttuuriinsa suhtautuva vähemmistön edustaja kokee alemmuuden tunnetta, eikä kehittää tunnustaa omaa kulttuuriaan. Nämä negatiiviset asenteet voivat tulla enemmistökulttuurilta ja vähemmistön edustaja voi omaksua niitä tietämättään. Enemmistö aiheuttaa ristiriitoja vähemmistöille painostamalla heitä sulautumaan enemmistöön, muttei kuitenkaan koskaan hyväksy vähemmistön edustajia täysvaltaisina enemmistökulttuurin jäsenenä. (Liebkind, 1988, 58-60.) Lapsi tarvitseekin keskustelukumppaneita, joihin peilata omaa etnisyyttään ja näiden keskustelukumppanien arvot uppoavat lapseen helposti. Kunnioittavat arvot saavat lapsen hyväksymään oman etnisyytensä, kantamaan sitä ylpeydellä ja siirtämään sen eteenpäin omille lapsilleen. (Liebkind, 1996, 213.)

3.3 Kulttuurien kohtaaminen

Kulttuurien kohtaaminen tänä päivänä on osa tavallista elämää. Ei ole kovin montaa kulttuuria, jotka eivät olisi tekemisissä minkään erilaisen kulttuurin kanssa. Ihmisten liikkuvuus ja siirtolaisuus ovat vaikuttaneet suurimpaan osaa maailman kulttuureista ja muokanneet niitä niin, ettei niitä voi käsitellä enää omana itsenäisenä kokonaisuutena. (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 57.) Löytty (2004, 225-226) kritisoi ajatusta siitä, että kulttuurit olisivat olleet puhtaita ja muista riippumattomia aiemmin, ja nyt globalisaation myötä alkaneet vasta sekoittua. Talibin (2010,12) mu-

kaan kulttuuri ei ole joku outo ja vieras, jota vain muut erilaiset ihmiset edustavat. Ihmiset kokevat erilaisuutta ja sitä pyritään selittämään erilaisella kulttuurilla. Mutta usein ihmiset unohtavat että myös he itse edustavat jotain kulttuuria. Näin ollen myös toinen, itselle erilainen, saattaa kokea vierautta.

Kulttuurit muuttuvat kun ihmiset kohtaavat ja suurimmat muutospaineet ovat aina vähemmistöllä. Kulttuurien kohtaamisesta on olemassa kaksi mallia. Yksiulotteinen malli tarkoittaa vähemmistön sulautumista enemmistöön. Silloin vähemmistöjen alkuperäiset kulttuuri-identiteetit häviävät uuden kulttuurin tullessa tilalle. Kaksiulotteisessa mallissa taas etniset vähemmistöt säilyttävät oman kulttuurinsa ja perinteensä samalla kun sopeutuvat uuteen. Myös enemmistö sopeutuu vähemmistöihin, eli monikulttuurisuuteen. Kahden kulttuurin ei tarvitse sulkea toisiaan pois, vaan ne voivat täydentää toisiaan. (Liebkind, 2001b, 14, Liebkind, 2001c, 171.) Tätä kaksiulotteista mallia tukee suomalainen maahanmuuttopolitiikka. Jokaisella on oikeus omaan kieleen, uskontoon ja kulttuuriin (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2011, 5).

Kun kohdataan samassa kulttuurissa kasvaneita tuntemattomia, vuorovaikutus sujuu luontevasti ja varmasti. Mutta kun vastaan tulee toisessa kulttuurissa kasvanut henkilö, omasta käyttäytymisestä ollaan tietoisempia ja epävarmempia. Vuorovaikutukseen vaikuttaa kieli, eleet, valtaetäisyydet, sukupuoli, persoonallisuudet, odotukset ja yksilöllinen vs. yhteisöllinen kulttuuri. (Cantell, 2000, 106-108.) Kaikkosen (2004, 16-17, 148) mukaan kaikki kulttuurien kohtaamiset eivät kuitenkaan johda kulttuurienväliseen oppimiseen. Pelkkä tapaaminen ei riitä, sillä se voi synnyttää myös päinvastaisia, negatiivisia tunteita vierasta kohtaan. Toiseen ihmiseen on tutustuttava paremmin, jotta näkee kulttuurien erot, ja osaa reflektoida sekä ymmärtää jokaisen ihmisen käyttäytyvän niin kuin hänen kulttuurilleen on luontaista. Kun kohdataan erilaisia kulttuureja tarvitaan siis empaattisuutta, kykyä asettua toisen asemaan sekä tunteiden käsitteilykykyä, joka ei ole ihmiselle luontainen ominaisuus.

4 MONIKULTTUURISUUS

H. Ned Seelye ja Jaqueline Wasilewski (1996) totesivat monikulttuurisuudesta näin: "niin kauan kuin ihminen on kuljeksinut pitkin joenvarsia ja juomapaikkoja, hän on elänyt yhteydessä erilaisen kulttuuritaustan omaaviin 'merkittäviin toisiin' (= signifi-

cant others). Esivanhempamme ovat eläneet lähes koko lajihistoriansa ajan monikulttuurista elämää. Oli tavanomaista, että äitimme tulivat metsän toiselta, isämme sen toiselta puolen. Usein he puhuivat eri kieltä." (Kaikkonen, 2004, 10.)

Suomessa monikulttuurisuus ei ole saanut vielä selvää merkitystä. Sana itsessään on lainattu, se on lähtöisin Kanadasta, jossa virallisen kaksikulttuurisuuden kriitikot alkoivat käyttää sitä. Kritiikki johti politiikan muutokseen ja vuodesta 1972 Kanadassa on ollut monikulttuurisuusasioista vastaava ministeri. (Soukola, 1999, 2.) Selkeimmillään monikulttuurisuus on asiatilan toteava termi, joka tarkoittaa eri kulttuureista tulevien ihmisten elämistä rinnakkain yhteiskunnassa. Käsitettä voidaan käyttää myös poliittisena terminä, selittämään sitä millainen olisi ihanteellinen, tavoiteltava yhteiskunta. (Huttunen ym. 2005, 20-21.) Yksi määritelmä monikulttuurisuudelle on julkisen vallan politiikka, jota harjoitetaan etniseen ja kulttuuriseen heterorogeenisyyteen liittyvissä asioissa (Soukola, 1999, 2). Monelle ihmiselle monikulttuurisuus tarkoittaa jotain eksoottista, jotain mikä on ”meistä” mahdollisimman kaukana. Näin käsitteestä tulee lähinnä kiertoilmaus etniselle ja kulttuuriselle poikkeavuudelle. (Löytty, 2004, 225.) Monikulttuurisuus liitetäänkin usein vain maahanmuuttajiin, jotka ovat monikulttuurisuuden näkyvin muoto. Kulttuuri ja monikulttuurisuus liittyvät kuitenkin kaikkiin ihmisiin esimerkiksi alakulttuureiden kautta. (Paavola & Talib, 2010, 11.) Huttunen ym. (2005, 20-21) muistuttaakin, että on hyvä miettiä aina asiayhteyden mukaan, mitä monikulttuurisuudella tarkoitetaan kussakin tilanteessa.

On paljon käsitteitä monikulttuurisuuteen liittyen ja aroissa aiheissa ei oikein tiedä mitä käsitettä tulisi käyttää. Sanat edustavat arvoja ja siksi sanavalinnoilla on valtaa (Brader ym., 2000, 10). Esimerkiksi yleisesti positiivisena käytetty sana suvaitsevaisuus asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. Suvaitsevaisuus sisältää ajatuksen siitä, että on myös asioita, joita ei tarvitse suvaita ja asioita, jotka ovat tavallisia eli eivät tarvitse erikseen suvaitsemista (Löytty, 2004, 230). Ihmisten pitäisi olla tasavertaisia, mutta jos osa ihmisistä ajattelee ”me suvaitsemme teitä”, se asettaa heidät korkeammalle kuin muut. Suurpää (2005, 48) toteaaakin valtaväestöön kuuluvien vetävän rajat vähemmistöille siitä, miten vähemmistöjä pitäisi suvaita, ja mitkä ovat ne suvaitsevaisuuden ehdot jotka vähemmistöjen tulee täyttää. Kaikkosen (2004, 59) mielestä suvaitsevaisuuden sijasta tulisi puhua kunnioittamisesta. Täten suvaitsemattomuus olisi kunnioituksen puutetta. Monikulttuurisuus ei ole vain erilaisten etnisten ryhmien hy-

väksymistä, vaan myös erilaisten ominaisuuksien ja erojen arvostamista. Se on eri ryhmien välistä vuorovaikutusta ja suhteita. Se on jokaisen yksilön kulttuuri-identiteetin huomioonottamista, mutta samaan aikaan yhteiskunnan yhteisten sääntöjen noudattamista. (Cantell, 2000, 9.)

4.1 Monikulttuurinen yhteiskunta

Monikulttuurinen yhteiskunta ei ole mikään uusi ilmiö. Monikulttuurisuuden ajatellaan usein tulleen Suomeen 1990-luvulla globalisoitumisen, maahanmuuton lisääntymisen ja Euroopan unioniin liittymisen myötä. (Löytty, 2004, 224.) Mutta Suomi ei ole koskaan ollut yksikulttuurinen, sillä meidän koko historiamme rakentuu monikulttuurisille juurille. Ruotsi, Venäjä ja Saksa ovat vaikuttaneet paljon kansakuntamme syntymiseen: niistä on tullut kaupunkikulttuuri, oikeuskäytännöt ja teollisuuden luojat (mm. Fazer, Finlayson, Stockmann...). Lisäksi ruotsalainen sivistyneistö (Snellman, Runeberg, Lönnrot..) loi Suomeen mielikuvia, jotka nykyään mielletään suomalaisuuden juuriksi. (Tomperi, 2012.) Suomalainen ”me” on siis muodostunut muiden avustuksella ja tätä aatetta vaalitaan nykyään kansallismielisyyden hengessä (Lehtonen, 2009, 114). ”Jos suomalaisilla kerran on vahva kansallinen ominaislaatu, miksi se sitten olisi uhattuna? Miksi monikulttuurisuus kuvataan usein kansallista aarrettamme uhkaavaksi möröksi ja miksi tuo kansallinen aarre vaikuttaa niin haavoittuvalta?” (Löytty, 2004, 234.)

Moninaiset juuret väistyivät nationalistisen ajattelun tieltä, joka vallitsi 1700-luvulta 1900-luvulle ja näkyy vieläkin. Nationalistisen ajattelun mukaan yhdessä valtiossa tulisi asua vain samaan kansakuntaan kuuluvia ihmisiä. Vaikka eihän mihinkään yhteiskuntaan ole koskaan kuulunut vain yhteen etniseen taustaan, yhteen kulttuuriin ja yhtä kieltä puhuvia ihmisiä? Maailmansotien jälkeen alkoi nationalismin rinnalle nousta uusia ajatuksia ihmisten oikeuksista ja moninaisuuden hyväksymisestä. Muun muassa lapset, vammaiset, naiset, eläimet ja uskonnot nousivat esiin ja saivat enemmän oikeuksia. (Tomperi, 2012.)

Liebkindin (2001a, 9) mukaan monikulttuurinen yhteiskunta on sellainen, jossa erilaisten kulttuurien edustajat elävät yhdessä. Yhteiskunta on tasapainoinen, jos etnisten ryhmien väliset suhteet ovat hyvät ja ryhmien sosiaalinen ja taloudellinen asema yh-

teiskunnassa on tasapainossa. Soukola (1999, 2) ei usko minkään yhteiskunnan perustuvan vielä tähän kulttuurien vastavuoroisen kunnioituksen ja tasavertaisen yhteistyön tilaan.

4.2 Syrjinnän monet muodot

Vuonna 2010 Suomessa asui 225 000 ihmistä, joiden äidinkieli oli joku muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Luku on noin 4,2 % väestöstä. Suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat virolaiset, venäläiset, ruotsalaiset, somalialaiset ja kiinalaiset. (Kuntaliitto, 2012.) Globalisaation myötä siirtolaisuus ja kulttuurien moninaisuus on lisääntynyt niin Suomessa kuin muualla maailmassakin. Syrjintä ja rasismi eivät ole sitä kautta vähentyneet, vaan pikemminkin päinvastoin. Ihmisten tietämys ja ymmärrys kulttuurien moninaisuuksista ja niiden hyödyntämisestä ei ole kasvanut samaan tahtiin kuin itse ilmiö. (Weiss, 2003, 7.)

Demokratian perusajatuksena on että kaikki ovat yhdenvertaisia sukupuoleen, etniseen alkuperään ja varallisuuteen katsomatta. Syrjintä uhkaa tätä ajatusta niin yhteiskunnallisella tasolla kuin yksilötasollakin: syrjinnällä kiistetään toisen ihmisarvo. (Makkonen, 2003, 8.) Yhdenvertaisuuslain 6 § mukaan ketään ei saa syrjiä esimerkiksi iän, kansalaisuuden tai uskonnon perusteella. Yhdenvertaisuuslaissa syrjinnällä tarkoitetaan epäsuotuisaa kohtelua verrattuna muihin (välitön syrjintä), syrjintään johtavaa käskyä, henkilön koskemattomuuden loukkaamista (häirintä) tai välillistä syrjintää eli näennäisesti puolueeton säännös asettaa osan ihmisistä epäedulliseen asemaan. Scheininin (1996, 18) mukaan syrjintää on ei-hyväksyttävä toiminta, joka erottelee ihmisiä heidän erojensa perusteella ja laittaa heidät eriarvoiseen asemaan perusteettomasti. Syrjintää on monenlaista. On sukupuoleen, vammaisuuteen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen ja etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Kaikkia näitä yhdistää se, että ne perustuvat henkilön ominaisuuksiin, mihin ei voi itse vaikuttaa. (Makkonen, 2003, 8-9.) Tässä opinnäytetyössä keskityn kuitenkin etnisen alkuperään perustuvaan syrjintään. Jasinkaja-Lahden ym. (2002, 209-210) tekemän tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien syrjintäkokemukset ovat suhteellisen yleisiä. Kokemukset vaikuttavat maahanmuuttajien psyykkiseen hyvinvointiin. Mitä enemmän rasismia ja syrjintää maahanmuuttajat kokevat, sitä enemmän heillä on ahdistusta, masennusta ja psykosomaattisia oireita. Erityisesti arkiympäristössä koettu syrjintä ja rasismi vaikuttaa

paljon. Jasinkaja-Lahden ym. (2002, 92) tekemän tutkimuksen mukaan 57% tutkimukseen osallistuneiden maahanmuuttajavanhempien lapsista on kokenut syrjintää ulkomaalaistaustansa vuoksi toisten lasten tekemänä. 89% päivähoitossa olevien lasten maahanmuuttajavanhemmista ja 81% koulussa olevien lasten maahanmuuttajavanhemmista koki, että henkilökunta ei ole syrjinyt heidän lapsiaan ulkomaalaisen taustan perusteella.

Monikulttuurisuudesta ja syrjinnästä puhuttaessa törmätään usein stereotypioihin. Ikään kuin kulttuuri olisi muuttumaton, aikaan ja paikkaan sidottu ilmiö. Stereotypioiden kautta kulttuurin muuttumiselle ei anneta tilaa, vaikka halua löytyisi. Erilaisia kulttuurisia ryhmiä tulisikin tarkastella enemmän ajankohtaisesti, sillä jokaiselle kulttuurille on ominaista muuttua. (Talib, 2010, 27.) Jo Albert Einstein sanoi aikanaan: *”On hyvin masentavaa elää aikana, jolloin on helpompi räjäyttää atomipommi kuin ennakkoluulo.”* Kaikkosen (2004, 57) mukaan stereotyyppinen ajattelu ja ennakkoluulot kuitenkin kuuluvat ihmisen perusolemuksen, se helpottaa vaikeasti hallittavaa elämää. Ilman stereotypioita ihmiset joutuisivat joka päivä luomaan uudet mallit ajattelunsa pohjaksi, ja miettimään toisten käyttäytymisen syitä yhä uudestaan ja uudestaan. Ihmisellä on tarve luokitella vieras ja tuttu ja sitä kautta syntyvät kansalliset stereotypiat. Jokaisella kansalla on stereotyyppisiä kuvia niin itsestään kuin muista kansoista. Stereotypioiden ongelmaksi muodostuu se, että ihmiset helposti näkevät muiden kulttuurien edustajat pelkästään stereotyyppisinä kuvina sen sijaan että he näkisivät myös yksilön. Globalisaation ja teknologian myötä esimerkiksi länsimaassa asuva nuori saattaa muistuttaa käyttäytymisellään enemmän toisessa länsimaassa asuvaa nuorta kuin omia isovanhempiaan.

Stereotypiat ovat yhteydessä ennakkoluuloihin. Ennakkoluulot ovat käsityksiä, jotka ohjaavat yksilön toimintaa ja tunteita muita ihmisiä tai ihmisryhmiä kohtaan. Yksilö luokittelee muut ennakkoluulojensa perusteella ryhmiin sen sijaan että näkisi jokaisen omana persoonanaan. Ennakkoluulot syntyvät ihmiselle jo varhaisessa iässä yhteiskunnan normien ja arvojen välityksellä. Ne kasvavat ja kehittyvät ihmisen mukana ja ovat suhteellisen huomaamattomia ja pysyviä. (Kaikkonen, 2004, 58.) Talib (2010, 28) uskoo, että ennakkoluuloihin pystyy vaikuttamaan, mutta silloin on selvitettävää mistä ne lähtevät ja palattava juurille. Liebkind (1996, 217) toteaa ennakkokäsitysten olevan usein virheellisiä ja perustuvan luettuun ja kuultuun sanaan omien kokemusten

sijaan. Usein mitä vähemmän ollaan tekemisissä tietyn vähemmistöryhmän kanssa, sitä enemmän uskotaan muiden kertomaa. Euroopan neuvosto on lajitellut ennakkoluuloiset syytökset neljään kategoriaan vuonna 1983 ja tuominnut ne epäoikeudenmukaisina:

1. Taloudelliset: ulkomaalaiset vievät työpaikat.
2. Sosiaaliset: ulkomaalaiset vievät sosiaalivetot ja asunnot.
3. Moraaliset: ulkomaalaiset lisäävät väkivaltaa ja rikollisuutta.
4. Koulutukselliset: ulkomaalaiset lapset häiritsevät muiden koulutyötä.

Nämä samat ennakkoluulot pyörivät ympäri Eurooppaa ja ovat eniten esillä laman aikana. (Liebkind, 1996, 202.) UNHCR:n (2013) mukaan media on suuressa osassa ennakkoluulojen synnyssä ja ylläpitämisessä päättämällä mitä se kertoo ja mitä jättää kertomatta. Vuonna 1996 Ruotsissa tehtiin kaksi isoa maahanmuuttajiin liittyvää tutkimusta. Ensimmäinen, jonka aiheena oli ”Maahanmuuttajien ja heidän lastensa rikollisuus” oli mediassa erittäin näkyvillä. Toisen tutkimuksen aiheena olivat maahanmuuttajien syrjintäkokemukset, ja sitä ei huomioitu mediassa juuri lainkaan. Uutiskynnys ylittyy kun maahanmuuttajat tekevät rikoksia, mutta miten voidaan murtaa ennakkoluuloja kun asioista näytetään vain toinen puoli? Maahanmuuttajien syrjintäkokemukset eivät pääse uutisiin ja silloin ihmisten maailmankuvat vääristyvät.

Yksi tapa vähentää ennakkoluuloja on saattaa yhteen erilaisia ryhmiä ja lisätä tietoutta. Tätä tapaa kutsutaan kontaktihypoteesiksi. Jotta tällä menetelmällä saataisiin aikaan tuloksia, on eri ryhmien oltava tasa-arvoisia keskenään ja heillä on oltava yhteinen päämäärä. Kontaktihypoteesin huonona puolena on, se että usein myönteiset kokemukset erilaisten ryhmien kohtaamisista saattavat jäädä tilannesidonnaisiksi eikä myönteisyys toisia kohtaan jatku enää tilanteen ulkopuolella. Vähemmistöryhmään kuuluvaa saatetaan pitää esimerkiksi poikkeuksena muiden joukossa, eikä näin ajatella muidenkin vähemmistön edustajien tuottavan myönteisiä ajatuksia. (Liebkind, 1988, 118, 123.) Maahanmuuton yleistyessä suomalaisten kontaktit ulkomaalaisiin ovat lisääntyneet. Vuonna 1987 puolet suomalaisista ei tuntenut henkilökohtaisesti yhtään ulkomaalaista, kun taas vuonna 2007 määrä oli vähentynyt neljäsosaan. Mitä enemmän ulkomaalaisia henkilö tuntee, sitä myönteisemmin hän suhtautuu maahanmuuttajiin. (Jaakkola, 2009, 28-29.) Ruotsissa tehdyn tutkimuksen (Fölster, 2013) mukaan

mitä enemmän kaupungissa oli maahanmuuttajia, sitä vähemmän siellä esiintyi sosiaalisia ongelmia, kuten työttömyyttä. Tutkimus perustui YK:n inhimillisen kehityksen indeksiin, mutta sitä oli muokattu paremmaksi soveltamalla sitä Ruotsin oloihin.

4.2.1 Kaikki syrjintä ei ole rasismia

Syrjinnän ja rasismin ero ei ole selkeä. Kaikki syrjintä ei perustu rasistisiin ajatuksiin ja nykyään keskusteluissa rasismi-sana on menettänyt alkuperäisen merkityksensä. Saatetaan esimerkiksi puhua ikärasismista, vaikka tulisi puhua ikäsyrjinnästä. (Rastas, 2005, 76.) Rasismin saadessa uusia merkityksiä, se ei olekaan käsitteenä enää niin paha rotusorron käsite, vaan se tulee hyväksyttävämmäksi ja helpommin käsiteltäväksi arkipäivän käsitteeksi. Siksi on tärkeää, että kulttuurienvälisessä kasvatuksessa käsite säilyttää alkuperäisen merkityksensä. (Kaikkonen, 2004, 53).

Rastaa (2005, 78-79) mukaan rasismilla tarkoitetaan erontekoa ja toimintaa joka perustuu vanhoihin rotuoppeihin. Rotuoppien keskeisin ajatus on se, että ihmiskunnan voisi jakaa eri rotuihin biologisten ominaisuuksien ja perimän perusteella. Ruuskan (2004, 208-209) mukaan rotuoppi nimeää rodut, lajittelee ihmiset niihin ja sijoittaa ne jonkin luonnolliseksi ajateltuun paikkaan maapallolla. Esimerkiksi mustat kuuluvat Afrikkaan, keltaiset Aasiaan, punaiset Amerikkaan ja valkoiset Eurooppaan. Rastaa (2005, 78-80) mukaan Suomessa vielä 60-luvulla koulun oppikirjoissa kerrottiin, että ihmiskunta voidaan jakaa eri rotuihin, ja osa näistä roduista esitettiin huonompana ja vajavaisempana kuin muut. Taustalla tässä on suomalaisten oma taistelu rasismia vastaan 1700–1900-luvuilla, kun muu Eurooppa lajitteli suomalaiset alempiarvoiseksi roduksi. Suomalaisten periaatteellinen harmistus ja ainainen todistelu ”valkoisuudesta” estivät rasismin tieteellisen määritelmän rantautumisen Suomeen. Rasismia ja eriarvoista kohtelua on pyritty oikeuttamaan esittämällä asiat ”luonnollisina”, biologisina ja täten muuttumattomina. Näitä oppeja on kyseenalaistettu jo vuosikymmeniä sitten, mutta se ei ole hävittänyt rodun käsitettä tai poistanut rasismia. Kaikkosen (2004, 53) mukaan rasismi elää ihmisissä, mutta ihmisten toiminnan seurauksena myös yhteiskunnan rakenteissa, instituutioissa ja kielessä.

Nykyisissä maahanmuuttokeskusteluissa rasististen herjojen heittäjät turvautuvat kieltämiseen. Heidän ei ollut tarkoitus sanoa niin, ei ollut tarkoitus loukata, ei heillä ole

mitään maahanmuuttajia vastaan, mutta... Rasisti on aina joku muu kuin minä itse, rasisti asuu jossain muualla, maaseudulla, rasisti on poikkeus. Tällaisessa ilmapiiressä rasistien on helppo elää. (Lehtonen, 2009, 111-112.) On kuitenkin ymmärrettävää, että rasistiksi ei haluta leimautua, sillä rasisti on painava sana. Rasismi on määritelty rikokseksi, josta voi seurata äärimmillään vankeutta. Siksi on tärkeää muistaa että esimerkiksi kaikki maahanmuuttopolitiikkaan kohdistuva kritiikki ei ole rasismia. (Puuronen, 2011.)

4.3 Monikulttuurisuuskasvatus

Kasvatus on kaikille tuttu ilmiö, mutta sen määrittelemisen on monimutkaisempaa. Kasvatus voidaan nähdä prosessina, joka kestää lapsuuden ja nuoruuden ja päättyy siihen, kun yksilö otetaan yhteiskunnan täysvaltaiseksi jäseneksi. Kasvatus on "kasvamaan saattamista" ja kasvattajien tehtävänä on auttaa tässä. Jokaisella kasvattajalla on oma päämääränsä ja suuntaviivansa ja periaatteensa, jolla saavuttaa tämä päämäärän. Kasvatus on kuitenkin niin monen asian summa, että ei voi tietää, miten lopputulokseen on loppujen lopuksi päästy. Vaikka ympäristö vaikuttaa, kasvatus on vuorovaikutusta, jossa sukupolvet vaikuttavat toisiinsa. Kasvattaja ja kasvatettava kasvattavat toisiaan. (Hirsjärvi ym., 2000, 31-36.)

Monikulttuurisuuskasvatuksen historia on 1970-luvun anglosaksisissa maissa. Siellä huomattiin että vähemmistöjä edustavat oppilaat menestyivät koulussa huonommin kuin mihin heillä oli edellytyksiä. Ei ole ihan sama mihin kouluun vähemmistöä edustava oppilas menee, sillä on kouluja, jossa oppilas saa toteuttaa itseään tasa-arvoisesti muiden kanssa ja on kouluja, joissa tämä ei ole mahdollista. Jill Bournen (1997) ja Sally Tomlinsonin (1991) tekemien tutkimusten mukaan menestyvissä kouluissa on toimiva, vahva johtajuus ja yhteinen selkeä toimintakulttuuri. Näissä kouluissa opettajat toimivat yhdessä ja koulussa vallitsevat selkeät säännöt siitä minkälainen toiminta on hyväksyttävää. (Talib, 2005, 21.) Monikulttuurisuuskasvatus on siis lähestymistapa toimintaan. Se vaikuttaa toiminnan tavoitteisiin, sisältöön, menetelmiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Kulttuurien välistä kanssakäymistä ei ajatella pahana, vaan se nähdään rik kautena, jossa jokaisella on mahdollisuus oppia uutta. Monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu vastuun, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden lisääminen niin eri ihmisten kuin ryhmienkin välillä. (Räsänen, 2002.)

Kaikista tieteenaloista kasvatusta on juuri se, johon liitetään arvot. Kaikki kasvatusta ja koulutus välittää jotain arvoja kasvatettaville sekä luo uusia arvoja. (Hirsjärvi ym., 2000, 63.) Monikulttuurisuuskasvatukseen ei siis ole arvovapaata, vaan siinä on taustalla ajatus kansojen välisestä riippuvuudesta sekä niiden tarpeesta rauhalliseen ja tasa-arvoiseen rinnakkaiseloon. (Räsänen, 2002.) Arvopohjaisella kasvatuksella halutaan itsenäisesti ajattelevia ja tasapainoisia ihmisiä, joilla on valmiuksia toimia moniarvoisessa ja – kulttuurisessa yhteiskunnassa (Lasonen, 2002). Aikuiset ovat kasvatuksessa tärkeässä roolissa, sillä heidän arvonsa ja asenteensa näkyvät heidän elämäntavoissaan ja välillisesti myös heidän lapsissaan (Myllymäki, 2004, 22). Talib (2010, 13) tuokin esille kasvatustehtävissä työskentelevien ihmisten arvot ja eettiset näkemykset. Kasvattajan tulisi tunnistaa oma arvomaailmansa ja pohtia miten suhtautuu muihin näkemyksiin. Kasvatusyhteisöissä on tärkeää selvittää yhteinen kasvatuksen suunta, jota yhdessä ajetaan, sillä niin aikuisten kuin lastenkin näkemykset saattavat poiketa aikalailla toisistaan. Pykyn ja Rontun (2012, 31-32) tekemien haastattelujen perusteella monikulttuurisen päiväkodin henkilökunta piti monikulttuurisuuskasvatuksessa tärkeänä juuri avointa keskustelua. Päiväkodin lasten erilaiset taustat, kulttuurit, ruokatottumukset ja uskonto ovat päivittäisessä keskustelussa henkilökunnan ja lasten välillä. Erään haastateltavan sanoin: "Ehkä se on niinkun sillä lailla että kasvattajan tulee muistaa oma asenne, että minkälainen se on. Että onko kiinnostunut eri kulttuureista, koska se sitten välittyy niille lapsille."

Yhä enemmän kasvatusta tapahtuu muuallakin kuin koulussa ja kotona. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä enemmän vuorovaikutus ympäristön kanssa kasvaa ja täten lapsen kasvuympäristö laajenee. Nämä monet kasvuympäristöt voivat olla myös ristiriidassa toistensa kanssa esim. arvoiltaan, mutta lapsi sopeutuu ja käyttäytyy kussakin ympäristössä eri tavalla. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että erilaiset toimintaympäristöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Hirsjärvi ym., 2000, 18-19.)

Räsänen (2002) mukaan monikulttuurisuuskasvatusta ei ole tarpeellista vain vähemmistöjen edustajille, vaan myös valtaväestön edustajille. Talib (2010,13) muistuttaakin, ettei ole olemassa jokaiselle erityisryhmälle omaa monikulttuurisuuskasvatusta, vaan kulttuurien tunteminen ja moninaisuuden ymmärtäminen koskee kaikkia. Valtaväes-

tölle se voi olla jopa tarpeellisempaa, sillä tällä ryhmällä ei ole juurikaan kokemusta siitä, miltä tuntuu olla erilainen ja vailla valtaa (Räsänen, 2002). Monikulttuurisuuskasvatus ei kuitenkaan saa olla eksoottista, pientä piristystä keskellä arkea, vaan sen tulee näkyä kaikessa toiminnassa. Lähtökohtana toiminnalle voi olla lasten taustoilta nousevat kulttuurit ja kielet. (Talib, 2010, 13) Oman kulttuurin tunteminen auttaa tutustumaan muihin kulttuureihin, ja muihin kulttuureihin tutustuminen antaa peilejä tarkastella omaa kulttuuriaan. (Räsänen, 2002.)

Talib (2005, 91) toteaa monikulttuurisen koulun toteuttamisen olevan mahdollista, mutta se vaatii selvää yleistä asennemuutosta. Pelkkä suvaitsevaisuus ei riitä, vaan monikulttuurisuutta on arvostettava. Liebkundin (2001a, 9) mukaan demokraattisessa yhteiskunnassa on mahdollista vaikuttaa ihmisten asenteisiin monikulttuurisuudesta ja parhaiten se onnistuu lisäämällä heidän tietoisuuttaan. Lehtonen (2009, 112-113) suhtautuu pelkästään tiedon lisäämiseen kriittisesti, sillä hän uskoo sen olevan vain sivistyneiden vierauden ihannoijien asenne. Vierauden ihannoijat eivät juuri ole tekemisissä maahanmuuttajien kanssa ja uskovat pelkän tiedon lisäämisen auttavan ihmisiä ymmärtämään monikulttuurisuutta. Mukana on oltava jotain muutakin, ettei toiminta ole vain suvaitsevaisuudesta saarnaamista. Talibin (2005, 68) mukaan on laitettava itsensä peliin, sillä asioiden nimeäminen ja niistä puhuminen ei vielä johda ymmärtämiseen. Kun työskentelee monikulttuuristen ilmiöiden ja erilaisuuden kanssa tarpeeksi, oppii ymmärtämään että maahanmuuttajat ovat siinä missä suomalaisetkin; ihmisiä. Heillä on omat vahvuutensa, heikkoutensa ja toivomus siitä, että erilaisuutta ei turhaan korostettaisi.

Monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen liittyvää kasvatusta tehdään lähinnä lapsille. Laki määrittelee kansainvälisyyden koulun toimintaperiaatteeksi, mutta ei kerro miten sitä tulisi tehdä. Siksi jokainen koulu ja päiväkoti on tehnyt sitä omista lähtökohdistaan ja voimavaroistaan. Koulujen välillä voi olla suuriakin eroa luokkakoissa sekä tekniikassa. Ei ole olemassa tilastoa siitä, millä tasolla kansainvälisyyskasvatus on koulumaailmassa. Järjestöt kuten Suomen Unisef, Kepa ja Suomen YK-liitto käyvät tekemässä kouluvierailuja asiaan liittyen. (Myllymäki, 2005, 23.) On vaikea määritellä kuka Suomessa tekee monikulttuurisuuskasvatusta, sillä rinnakkaiskäsitteitä on niin monia. Tekevätkö esimerkiksi järjestöt, jotka toiminnassaan toteuttavat kansainvälisyyskasvatusta, periaatteessa myös monikulttuurisuuskasvatusta?

4.3.1 Rinnakkaiskäsitteitä

Monikulttuurisuuskasvatukselle on olemassa monia rinnakkaiskäsitteitä, joiden merkitykset menevät osittain päällekkäin.. Yksi näistä on suvaitsevaisuuskasvatus, joka perustuu ajatukseen suvaitsemisesta. Suvaitsevaisuuden käsitteitä käytetään laajalti aiheita käsittelevässä kirjallisuudessa, mutta itse en halua niitä tässä opinnäytetyössä käyttää. Suvaitsevaisuuskasvatus määrittelee mikä on normaalia ja kertoo mitä meidän tulisi suvaita ja mitä ei. Lähtökohtana on erilaisuuden nimeäminen ja tunnistaminen. (Löytty, 2004, 230.)

Kansainvälisyyskasvatus on laaja käsite, jonka alle on liitetty niin paljon erilaisia sisältöjä, ettei se enää riitä kuvaamaan niitä kaikkia. Siihen on liitetty mm. ympäristö-, tasa-arvo-, ihmisoikeus- ja kehityskasvatusta. Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on, että ihminen tuntee muita kulttuureja ja hyväksyy muiden erilaisuuden sekä ymmärtää kansojen keskinäisen riippuvuuden ja tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden ihmisarvon perustaksi. (Myllymäki, 2004, 8, 10, 22). Kansainvälisyyskasvatus-käsitettä käytetään Suomen koulumaailmassa.

Globaalikasvatuksen alle kuuluu hiukan samoja teemoja kuin kansainvälisyyskasvatukseen. Viestintä-, ympäristö-, kulttuuri-, kehitys-, ihmisoikeus- ja rauhankasvatuksesta koostuva globaalikasvatus painottaa ihmisen kehitystä ja kykyä toimia globalisoituvassa maailmassa aktiivisena kansalaisena. (Globaalikasvatus.fi, 2013.)

Kulttuurienvälisen kasvatuksen takana on ajatus siitä, että yksilön ajattelu on yksikulttuurista. Ihmisellä on kulttuuri, jossa hän on tottunut elämään, joten hän olettaa muidenkin käyttäytyvän ja toimivan samalla lailla kuin hän itse. Yleisesti ottaen ihmiset tietävät että näin ei ole, mutta on silti hankalaa toimia muulla lailla. Kulttuurienvälisen kasvatuksen tavoitteena on ohjata ihmisiä toimimaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa, edistää erilaisuuden kunnioittamista ja muokata yhteiskunnan ilmapiiriä niin, että ihmiset kyseenalaistaisivat oman toimintansa ja olisivat kiinnostuneita toisenlaisista käyttäytymismalleista. Kulttuurienvälisen kasvatuksen taustalla on ajatus tutusta ja sen peilistä, vieraasta. Sillä halutaan luoda keskustelua yhteiskunnan rakenteiden

kehittämisestä sellaisiksi, että ne mahdollistavat kulttuurienvälisen kasvun. (Kaikkonen, 2004, 136-138.)

5 KEHITTÄMISTOIMINTA

Olen aina ollut kiinnostunut erilaisista kulttuureista ja ihmisistä. Opiskelujeni aikana tämä kiinnostus vain vahvistui kun tutustuin monikulttuurisuuskasvatukseen. Halusin toteuttaa monikulttuurisuuskasvatusta ja opinnäytetyö oli siihen oiva mahdollisuus. Kolmannessa harjoittelussani Otavan Opistolla olin jo tekemisissä maahanmuuttajanuorten kanssa, mutta minua kiehtoi ajatus siitä, että monikulttuurisuuskasvatus on melkein tärkeämpää enemmistölle. Halusin yhdistää viimeisen harjoitteluni ja opinnäytetyön samaan paikkaan ja löysin Setlementtiliiton ja Tesoman Naapurin, joka sopi hyvin tarkoitukseeni. Tesoman Naapurin toiminnassa arvostetaan monikulttuurisuutta, mutta monikulttuurisuuskasvatusta erikseen siellä ei ole aikaisemmin tehty. Monikulttuurinen työ on yksi Setlementtiliiton perustyömuodoista (Setlementti, 2012b, 10).

5.1 Kehittämistoiminnan tavoitteet

Kehittämisen tavoitteena oli kokeilla miten teemallinen ohjattu toiminta soveltuu avoimeen koululaistoimintaan ja samalla tukea monikulttuurisuuskasvatusta Tesoman Naapurissa. Kehittämisen välineenä toimi monikulttuurinen teemaviikko, jota kutsuin Meidän Maailma -viikoksi. Valitsin menetelmäksi monikulttuurisuusviikon, sillä keskusteltuani harjoitteluni ohjaajan kanssa koin sen sopivimmaksi tavaksi toteuttaa monikulttuurisuuskasvatusta Tesoman Naapurissa. Yksi päivä olisi ollut liian vähän ja viikkoa pidempi aika olisi ollut mahdotonta, sillä aika olisi loppunut minulla kesken. Monikulttuurisuusviikkoa suunniteltiin yhdessä harjoittelupaikan kanssa, sillä he halusivat kokeilla miten teemallinen ohjattu toiminta toimii heidän toiminnassaan. Ohjattua teemallista toimintaa ei ole juurikaan järjestetty avoimessa toiminnassa, vaan ohjatut kerhot toimivat avoimen koululaistoiminnan jälkeen.

5.2 Tesoman Naapuri

Tesoman Naapuri on Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n yksi yksikkö. Sen toiminta-alue on suur-Tesoma, jossa se on jo vakiinnuttanut toimintansa sosiaalisen työn toimi-

jana. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry, 2012.) Yksikkö perustettiin vuonna 1995 nimellä Tesoman Naapuriapu. Yksikkö toimi alussa toimintakeskuksena, joka oli suunnattu lapsiperheille ja varhaisnuorille. Naapuriavussa järjestettiin muskareita, askartelukerhoja, tapahtumia ja äitien harrasteryhmiä. Alusta alkaen toiminnan periaatteena on ollut asiakkaiden ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun, niin että heidän tarpeensa täyttyisivät. Yksikön toimipisteenä on vuodesta 2001 ollut Kohtaamispaikka Wihreä Puu (Raitio, 2004, 141-142). Wihreä Puu toimii alueen yhteisötilana ja kohtaamispaikkana eri-ikäisille asukkaille ja yhteisöille. Toiminnan tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyttä, tarjota sosiaalista apua, luoda matalakynnyksisiä osallistumismahdollisuuksia, havainnoida alueellisia ilmiöitä, tehdä yhteistyötä julkisen sektorin kanssa ja tuoda palveluja lähelle asiakkaita. Tesoman Naapurin työmuotoja ovat lapsi- perhe- ja nuorisotyö, ikäihmistyö ja asukastoiminta sekä tietoyhteiskuntatyö. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry, 2012.) Tesoman Naapuri toteuttaa Setlementtiliikkeen perusajatusta, sillä se tekee töitä ihmisten luona ja ihmisten ehdoilla. Työssä ei sanella ylhäältä alas asiakkaille mitä heidän tulee tehdä, vaan heitä kuunnellaan ja toiminta muovautuu siten sellaiseksi mitä asiakkaat tarvitsevat.

Kehittämistyöni toiminnallinen osuus toteutetaan Tesoman Naapurin järjestämän koululaistoiminnan puitteissa. Tesoman Naapurin koululaistoiminnan kohteena ovat koululaisikäiset lapset ja varhaisnuoret. Toiminnan painotuksena on sosiaalisuuskasvatus ja yksilöllisen kasvun tukeminen. Tesoman Naapuri tuottaa turvallista ohjattua toimintaa, joka tarjoaa koululaisille aikuiskontakteja, yhteisöllisyyttä ja aktiivista osallisuutta. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry, 2012.) Lapset, jotka käyvät koululaistoiminnassa, ovat suurin osa erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Suurin osa lapsista asuu kaupungin vuokrataloissa aivan Wihreän puun vieressä ja monen lapsen äidit ja sisarukset käyvät aamuisin perhetoiminnassa. Vain muutama lapsi harrastaa jotain, eli koululaistoiminta Wihreässä Puussa on suurimman osan ainoa harrastus koulun jälkeen. Muutamaa lukuun ottamatta kaikki lapset käyvät Tesomalla koulussa. Suurin osa lapsista on suomalaistaustaisia, mutta toiminnassa käy myös muualta muuttaneita. Monilla on sosiaalisia haasteita erilaisissa toimintaympäristöissä. Toiset lapset hakevat paljon huomiota, haluavat puhua, istua sylissä ja halia. Toiset taas herättävät huomion häiritsemällä muita tai riehumalla.

5.2.1 Tesoma

Tesoma on kaupunginosa, lähiö, Länsi-Tampereella. Alueen rakentaminen alkoi vuonna 1960, kun aikaisemmin Tampere oli kasvanut oikeastaan vain itään päin. Alueelle oli tarkoitus rakentaa vähävaraisten perheiden asuntoja, eli kerrostaloja. Samaan aikaan valmistui myös Kiinteistö Oy Tesomankeskus, josta löytyi kauppa, pankki, baari, seurakuntasali ja pesula. Taloja rakennettiin lisää ja ihmisiä ympäri Tamperetta, ja Suomea, muutti alueelle. Muutamassa vuodessa Tesomasta muodostui pienoiskaupunki, joka tarjosi monipuoliset palvelut. (Raitio, 2004, 40-43.) Alue on lähivuosina kasvanut uusien lapsiperheiden myötä. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry.) Tesoma on monikulttuurinen, mutta ei kovin näkyvällä tavalla, sillä maahanmuuttajat ja ulkomalaiset alueella ovat pääosin itäeurooppalaisia, eli eivät erotu ulkonäöltään kantaväestöstä.

Alueella on kaksi koulua, Tesoman koulu ja Tesomajärven koulu. Koulujen arvoissa painotetaan vahvasti kulttuurien moninaisuutta ja niiden hyväksymistä. Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on syntynyt pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin yhteisvaikutuksesta, mutta monipuolistuu kokoajan maahanmuuttajien tuomien kulttuurien myötä. Näin opetuksessa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteettien muodostumista ja osallisuutta niin suomalaisessa yhteiskunnassa kuin muualla maailmassakin. (Tampereen kaupunki, 2013.)

5.2.2 Setlementtiliitto

Setlementtiliikkeen juuret ovat 1800-luvulla Englannissa alkaneessa setlementtityössä. Vuonna 1884 setlementtityön aloittaja Samuel Barnett tiivisti koko työn ajatuksen toimintaohjeeseen, joka vielä tänäkin päivänä selittää setlementtityötä: *"Se tahtoo valmistaa sivistystilaisuuksia ja virkistyskeinoja sekä lisätä viihtyisyyttä Lontoon ja muiden kaupunkien köyhien kortteleissa. Se tahtoo tutkia köyhien olosuhteita, miettii ja laatia suunnitelmia, jotka voisivat edistää tämän väestön hyvinvointia. Työ aloitetaan ostamalla tai muulla tavalla hankkimalla talo asumukseksi niille, jotka tahtovat edustaa ihmisystävällistä toimintaa ja sivistystyötä. Työntekijän tulee asettua asumaan (to settle) köyhien keskuuteen. Se on oppimista yhtä paljon kuin opettamista, saamista yhtä paljon kuin antamista."* (Setlementti, 2012c.) Toiminta oli alussa Itä-

Lontoon köyhimpiin kortteleihin perustettujen kansalaiskeskusten ylläpitämistä. Keskuksat tarjosivat koulutusta ja tukea sosiaalisii ongelmiin. Settlementti levisi nopeasti ympäri maailmaa, Englantiin, Yhdysvaltoihin, Eurooppaan ja Itä-Aasiaan. Keskusjärjestö International Federation of Settlements and Neighborhood Houses perustettiin vuonna 1926. (Settlementti, 2012c.)

Settlementtiliitto perustettiin Suomessa vuonna 1918 ja se on järjestö, joka tekee sivistys- ja sosiaalityötä (Settlementti, 2012a). Työ on aatteellista ja sillä on arvopohja, joka perustuu liiton kristilliseen lähtökohtaan. Arvopohja koostuu työn paikallisuudesta, tasa-arvosta, erilaisuuden hyväksymisestä, yksilön oikeuksien kunnioituksesta, luotamuksesta ihmiseen ja sitoutuneisuudesta. (Pontela, 1998, 17.) Settlementtiliiton ideologia perustuu "yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen ja yksilöllisyyden ja moninaisuuden arvostamiseen kaikessa toiminnassa". (Settlementti, 2012a.) Syrjäytymisen ehkäisy onkin yksi settlementtien tärkein tavoite eri puolilla maailmaa. Suomessa Settlementtiliitto on keskittynyt paljon heikoimmissa tilanteissa olevien ihmisten tilanteiden parantamiseen. Toisin kuin muissa maissa, taistelu köyhyyttä, epätasa-arvoa ja sortoa vastaan on ollut Suomessa vähäistä. Kuitenkin Suomeenkin on alkanut syntyä alueita, joissa vallitsee työttömyyden kulttuuri ja jo päiväkodista lähtien lapset ovat vaarassa syrjäytyä. Tällaisille alueille alun perin ensimmäiset settlementitkin perustettiin miettimään asukkaiden kanssa vaihtoehtoja syrjäytymiselle. (Pontela, 1998, 17, 20.)

Settlementtiliitolla on pitkät perinteet nuorisotyössä. Suomessa Settlementtiliiton nuorisotyön katsotaan alkaneen jo 1910-luvulla. Toimintaa järjestettiin myös sodan aikana, mutta se vakiintui vasta sodan jälkeisinä vuosikymmeninä. Toiminta oli ensin liittotasoisista, mutta vakiintui sitten piiritasolle tukemaan paikallista toimintaa. Settlementtiliitto on aina halunnut tukea nuorten harrastuneisuutta esimerkiksi pienryhmillä ja etsivällä nuorisotyöllä. Lisäksi toiminta on tukenut ja kannustanut nuorten perheitä kiinnostumaan lastensa harrastuksista. Maailma muuttuu nopeasti ja nuorisotyön on reagoitava muutoksiin päivittämällä toimintaansa säännöllisesti. Haasteisiin ja muutoksiin on vastattava ja joskus se vaatii oman toiminnan katsomista kriittisesti. Settlementtiliitto haluaa kuitenkin kaiken muutoksen keskellä painottaa toiminnassaan arvoja, ihmisyyttä ja välittämistä. (Väliharju, 1998, 139-144.)

Suomessa on 34 paikallista setlementtiä ja seitsemän setlementtinuorten piirijärjestöä. Setlementtiliiton toimintamuotoja ovat vanhustyö, lapsi- ja nuorisotyö, monikulttuurinen työ, yhteisöllisten asumismuotojen kehittäminen, tuettu asuminen, kansalaistointiminta, kehitysvammaispalvelut, kriisityö, päihdekuntoutuspalvelut, sovittelutoiminta, rikosuhripäivystys sekä 18 kansalaisopiston, kahden kansanopiston ja kahden erityisoppilaitoksen koulutustarjonta. (Setlementti, 2012a.) Yksi paikallisista setlementeistä on vuonna 1994 perustettu tamperelainen Setlementtiyhdistys Naapuri ry, jolla on monia yksiköitä ympäri Tamperetta. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry, 2012).

6 MONIKULTTUURISUUSVIIKON TOTEUTUS

Kehittämismenetelmänä toimi monikulttuurisuus-teemainen viikko. Toiminta tapahtui koululaistoiminnassa syksyllä 2013, yhden viikon ajan, maanantaista torstaihin. Jokaisena toimintapäivänä oli noin tunnin verran toimintaa. Viikon alussa lähdettiin katsomaan itseä ja ryhmää, eroja ja yhtäläisyyksiä. Siitä sitten siirryttiin tarkastelemaan maailmaa ja lopuksi saatiin vielä positiivista palautetta. Koska kehittämistyön luonne oli kokeileva, kehittämistyön kohde saattaa muuttua. Monikulttuurisuusviikon harjoitteet ja tekemiset on suunniteltu teorian pohjalta, mutta ryhmästä riippuen ne saattavatkin herättää erilaisia tuloksia, joihin tulee kiinnittää jatkossa huomiota.

Tesoman Naapurin lasten koululaistoiminnassa on viikoittain noin 70 lasta. Päivittäin lapsia käy noin 20. Koska toiminta on avointa koululaistoimintaa, lapset saavat tulla ja mennä kuten haluavat, eikä joka päivä ole pakko käydä. Siksi teemaviikon toiminnan oli oltava sellaista, että siihen on helppo mennä mukaan vaikka ei olisikaan ollut aikaisemmin.

Strandellin (2012, 133-134) mukaan ennalta suunniteltussa, ohjatussa ja lasten osallistumista vaativassa toiminnassa ongelmaksi saattaa muodostua kohtaamattomuus sekä motivoiminen. Toiminta on suunnattu kaikille, joten ohjaajan on vaikea ottaa huomioon kaikkien mielialoja ja kiinnostusta. Jos toimintaa on pakko tehdä, siitä tulee helpposti koulumaista. Toiminnan on oltava helppoa ja rentoa ja ohjaajan on tehtävä työtä motivoidakseen lapset osallistumaan toimintaan vapaaehtoisesti. Mutta kaikki eivät innostu toiminnasta. Pakotettu lapsi voi suorittaa toimintaa vain ulkopuolisesti. Hän voi näyttää siltä että tekisi jotain, mutta tosiasiassa innostus puuttuu. Lapsi saattaa

myös vain käydä toimintapaikalla piirtämässä viivan paperiin tai tekemässä jonkun muun pienen homman.

6.1 Suunnitelma

Monikulttuurisuusviikon jokaisella toimintapäivällä oli oma teemansa. Toimintapäivät ja niiden teemat loin teoriapohjani perusteella (LIITE 3, toimintasuunnitelmat). Ensimmäisen päivän teema oli luoda luottamusta itseen ja ryhmään. Tarkoituksena oli toteuttaa toimintaa, joka edistäisi ryhmän yhteishenkeä sekä vuorovaikutusta niin lasten kuin ohjaajienkin välillä. Toisen päivän teemana oli syrjintä ja ennakkoluulot. Keskiviikon teemana oli muu maailma ja kulttuurit. Päivän lopuksi teimme yhdessä ison Maailma Tesomassa -teoksen. Viimeisen päivän tavoitteena oli, että jokainen uskaltaisi tuoda itseään esille ja saisi kehuja. Viimeisenä päivänä sadutin lapsia meidän tekemästämme Maailma Tesomassa -piirustuksesta.

Perinteisesti Suomessa lapset ja nuoret ovat tottuneet siihen, että heille kerrotaan mitä tulee tehdä. Koulussa tehtäviä, kotona harrastuksia ja kotitöitä. Omien mielipiteiden kysyminen ja kertominen jää helposti vähemmälle. Jos mahdollisuutta oman mielipiteen kertomiseen ei ole, siihen ei ole tottunut eikä sitä osaa oikein tehdä. Sadutuksen avulla aikuiset voivat kuunnella lasten mielipiteitä ja ajatuksia. Sadutus toimii hyvin myös maahanmuuttajalapsille, sillä tarinaa kertoessaan he saavat itsevarmuutta uuden kielen käyttämiseen. Sadutus on helppoa ja sitä voi tehdä missä vaan. Aikuinen yksinkertaisesti vain pyytää lasta kertomaan sadun tai tarinan ja aikuinen kirjaa sen ylös juuri niin kuin lapsi on sen kertonut. Kun satu on kerrottu, aikuinen lukee vielä sen, mitä on kirjoittanut, ja lapsi saa vielä muuttaa jotain jos tahtoo. (Karlsson ym., 2006, 7-9.)

Sadutus luo tunnetta yhteenkuuluvuudesta ja se antaa mahdollisuuden asettua toisen asemaan. Kun pysähtyy ja kuuntelee oikeasti mitä toisella on sanottavana, syntyy aivan erilainen yhteys kuin aiemmin. On tärkeää, että kertoja saa itse päättää mitä kertoo ja kuinka pitkästi. Jos kuuntelija keskeyttää tai ehdottaa muita vaihtoehtoja, kertojasta saattaa tuntua taitamattomalta, eikä kertominen välttämättä enää huvitakaan. Sadutus saattaa alussa olla myös vaikeaa, varsinkin nuorille ja aikuisille, koska heillä saattaa olla ajatus siitä, että he eivät osaa kertoa tarinoita. Pienempien lasten on hel-

pompi heittäytyä tarinan vietäväksi. Sadutusta voi harjoitella muutaman kerran tai siihen voidaan innostaa lukemalla tai kuuntelemalla muiden tarinoita. (Karlsson ym., 2006, 8-9.)

6.2 Toteutus

Aloitin viikkoon valmistautumisen edellisellä viikolla ripustamalla seinälle ison maailmankartan sekä maalaamalla lasten kanssa eri maiden lippuja. Lapset innostuivat kovasti lippujen maalaamisesta ja ripustin kaikki liput seinille. Siinä ne herättivät muidenkin mielenkiintoa kun mietittiin yhdessä välillä että minkä maan lippu mikäkin on. Sovimme muiden ohjaajien kanssa, että jokaisen toimintapäivän päätteeksi lapset saavat palkinnon osallistumisesta. Tesoman Naapurissa on töissä kolme ohjaajaa, tässä osassa kutsun heitä ohjaaja A, B ja C. Halusin ohjaajien osallistuvan mahdollisimman paljon toimintaan, ei ohjaajana vaan ryhmän jäsenenä. Näin halusin synnyttää ohjaajien ja lastenkin välille erilaista kohtaamista ja tutustumista kuin normaalisti. Järjestin toiminnan Wihreässä Puussa, vaikka minulle tarjottiin myös vaihtoehtoksi erilliseen tilaan menemistä lasten kanssa. Halusin, että toiminta tavoittaa myös ne, jotka eivät heti innostu toiminnasta.

KUVA 1: Wihreän Puun ikkuna viikon aikana.

KUVA 2: Kartta ja lippuja Wihreän Puun seinällä.

6.2.1 Ensimmäinen toimintapäivä

Pyysin lapsia ja ohjaajia tulemaan piiriin ja selitin heille meidän maailma -viikosta. Pienemmät lapset tulivat innokkaasti heti piiriin, mutta vanhemmat lapset olivat vähän epäröiviä. Muiden ohjaajien kanssa innostimme kuitenkin heitä osallistumaan. Ohjaaja B ei osallistunut toimintaan. Lapsia oli noin 20. Aluksi otimme lämmittelyleikkinä nallerallin. Melkein kaikki tilassa olevat lapset osallistuivat, ja ne jotka tulivat kesken kaiken, tulivat katsomaan. Seuraavaksi otin samanlaisuus-erilaisuus kävelyn, jossa piti aina astua yksi askel kun väittämä sopi itseensä. Aluksi aina kun olin sanonut väittämän ja lapset olivat astuneet askeleen, kyselin muutamalta lapselta lisäkysymyksen väittämään liittyen. Lapset eivät kuitenkaan malttaneet kuunnella, joten keskityin vain väittämiin. Loppuvaiheessa askelten ottaminen oli niin kivaa, että välillä mietin kuunteliko osa lapsista edes väittämiä. Loppukeskustelua lapset eivät malttaneet käydä, kun kaikki halusivat innoissaan selittää miten pitkälle pääsivät. Lapset pitivät kävelystä ja olisivat halunneet tehdä sen uudestaan.

KUVA 3: Ensimmäinen piiri.

Seuraavaksi jokainen sai leikata ja piirtää itselleen oman vaakunan. Omaan vaakunaan jokainen sai piirtää asioita, joista tykkää tai joissa on hyvä. Kaikki eivät osallistuneet, mutta se ei haitannut osallistujia, koska he tekivät läksyjä tai jotain muuta sitten sillä välillä. Alkukankeuden jälkeen vaakunoita tehtiin innoissaan, osalla ei yksi paperi meinannut riittää. Kun kaikkien vaakunat olivat valmiita, pyysin lapsia menemään jonkun ohjaajan luokse ja sitten pienemmissä ryhmissä kävimme läpi vaakunat. Oman vaakunan lapset jaksoivat hyvin selittää ja pienemmissä ryhmissä muidenkin kuunteleminen onnistui.

Viimeiseksi pyysin lapsia tekemään yhdessä reitin tilan toisella puolella olevalle sohvalle. Maahan ei saanut koskea ja sai käyttää vain tyynyjä, mitä annoin. Tarkoitus oli harjoitella yhdessä toimimista. Matka meni heti riehumiseksi, kun osa lapsista meni edeltä hyppien tyynyillä, eikä jäänyt odottamaan. Muut jäivät ihmettelemään miten pääsisivät eteenpäin, eivätkä sitten päässeetkään perille. Tässä vaiheessa lapset olivat jo niin nälkäisiä, että loppukeskustelukaan ei onnistunut, joten kiitin kaikkia osallistumisesta.

6.2.2 Toinen toimintapäivä

Toisena toimintapäivänä muutama lapsi kyseli toimintaa jo ennen sen alkamista. Toiminta alkoi noin kymmenen lapsen ja kahden ohjaajan voimin. Kaikki tilassa olevat lapset eivät halunneet osallistua ja ohjaaja B oli heidän kanssaan. Aluksi virittäydymme tunnelmaan lyhyellä leikillä, jossa istuttiin piirissä ja lähetettiin viestiä. Leikki sujui rauhassa, muutamaa valeviestiä lukuun ottamatta, ja kaikki halukkaat pääsivät keskelle arvailemaan.

Seuraavaksi käsitelimme ennakkoluuloja. Laitoin piirin keskelle lehdistä leikkaamia-
ni kuvia ihmisistä ja pyysin jokaista valitsemaan yhden ihmisen, jonka viereen istuisi bussissa. Lapsilla kesti hetki ja muutaman kerran vaihdettiinkin ihmistä, mutta kaikki saivat jonkun käteen. Seuraavaksi kaikki saivat vuorotellen kertoa miksi valitsivat sen tietyn ihmisen ja mitä siitä tulee mieleen. Monet lapset sanoivat valinnan syyksi sen, että henkilö näyttää tyhmältä. Kaikki lapset eivät jaksaneet kuunnella kaikkia tarinoita, vaan menivät välillä jonnekin muualle. Yksi läksyjen tekijä kävi myös häirikköimässä vähän aikaa. Tilaan tuli myös uusia lapsia, mutta yksi ohjaaja selitti heille mitä on meneillään ja kysyi josko he haluaisivat osallistua. Vedin keskustelun loppuun niiden kanssa jotka jaksivat istua piirissä ja kuunnella.

Seuraavaksi pyysin niitäkin, jotka olivat menneet pois, vielä takaisin viimeiseen leikkiin. Kaikki saivat otsaansa tarran ja tehtävänä oli etsiä muita ihmisiä, joilla olisi samanvärinen tarra. Leikin ideana oli että yksi jäi ilman ryhmää. Olin valinnut yhden ohjaajan hänen tietämättään tähän. Kun kaikki olivat löytäneet ryhmänsä, kysyin jäikö joku ilman ryhmää. Lapset osoittivat ohjaajaa ja kysyin heiltä onko joku joskus jäänyt yksin kun muut ovat ryhmässä. Muutama viittasi. Keskustelimme siitä, miltä se tuntuu. Isommat jaksivat vielä miettiä asiaa oikeasti, mutta nuoremmat pojat sanoivat vain, että se on kivaa. Yksi 7-vuotias kommentoi sitten yksinjääneelle ohjaajalle, että "sä voit olla meidän ryhmässä, vaikka oot eri värinen!". Leikimme vielä uudestaan samaa leikkiä lasten toivomuksesta.

KUVA 4: Tarrat otsassa.

6.2.3 Kolmas toimintapäivä

Kolmantena toimintapäivänä kaikki tilan lapset osallistuivat. Lapsia oli mukana noin 15 ja kaikki kolme ohjaajaa olivat myös mukana. Aloitimme päivän tutkimalla maailmankarttaa. Jokainen sai valita yhden maan missä haluaisi käydä, on käynyt tai joka on muuten vaan tärkeä ja laittaa sinne oman lipun sinitarralla. Minä aloitin ja näytin esimerkkiä. Muutama lapsi kävi ensin laittamassa lipun, mutta sitten lapset innostuivat, halusivat katsoa karttaa lähempää, kyselivät vuoroaan, eivätkä malttaneet kuunnella sitä, joka juuri kertoi miksi valitsi tietyn maan. Kaikki saivat loppujen lopuksi tietysti laittaa lipun ja kaikilta kysyin miksi valitsit juuri tämän maan.

KUVA 5: Lippu karttaan.

Seuraavaksi otin esille fläppitaulun ja ison paperin. Kysyin lapsilta tietävätkö he sanoja muilla kielillä. Aluksi valitsin lapsia yksitellen taululle kirjoittamaan ja kysyin aina mitä kieltä se oli ja mitä se tarkoittaa, mutta lasten innostuessa tungeksimaan taulun eteen, annoin vain kaikille tussit käteen ja päästin heidät kirjoittamaan samaan aikaan. Taulu tuli täyteen erilaisia sanoja ja keskustelimme vähän aikaa niistä. Sitten siirryimme pöydän ääreen katsomaan hedelmiä. Ruoka-aika alkoi jo lähestyä joten lapset olivat levottomia ja annoimme heille aluksi banaanit. Kerroin banaanien tulleen Kolumbiasta ja katsoimme kartasta missä se on. Sitten aloin hedelmä kerrallaan pilkkoa ja kertoa hedelmistä. Kysyin aina onko joku maistanut sitä hedelmää ja kerroin mistä maasta se tulee. Pilkoin aina hedelmän ja annoin jokaiselle pienen maistiaisen. Aluksi lapset maltoivat odottaa että pilkon hedelmän, mutta sitten käsiä alkoi olla jo ojennettuina ennen kuin edes olin halkaissut hedelmän. Kaikki maistelivat kaikkea hyvin ennakoluulottomasti. Hedelmien maistelun aikana paikalle oli tullut uusiakin lapsia ja he pääsivät mukaan maisteluun kun muut ohjaajat selittivät heille mitä tapahtuu. Tarkoitukseni oli ollut tehdä vielä teatteria, mutta siihen ei jäänyt aikaa.

Kun lapset olivat syöneet, keräsin kaikki taas kasaan. Tässä vaiheessa lapsia oli jo enemmän kuin aiemmin koska heitä oli tullut lisää hedelmien aikana. Viimeinen toiminta oli maailma Tesomassa -teoksen tekeminen. Kerroin tärkeäksi säännöksi sen, että koska tämä on yhteinen työ, muiden tekemiä ei saa pilata. Lapset noudattivat tätä sääntöä hyvin ja muistuttelivat siitä toisilleenkin. Kerroin myös, että taideteos tulee kirjastoon näytille. Paperi täyttyi nopeasti piirustuksista ja teksteistä.

6.2.4 Neljäs toimintapäivä

Neljäntenä toimintapäivänä tarkoitukseni oli ensin saduttaa lapsia ja sen jälkeen tehdä vielä positiivisuuslaput kaikista. Sadutukseen (LIITE 2, sadutus) meni kuitenkin niin paljon aikaa, että positiivisuuslaput jäivät tekemättä. Aloitin sadutuksen jo aikaisemmin kuin muiden päivän toiminnan, koska sadutuksessa minulla oli vain yksi lapsi kerrallaan ja sen pystyi aloittamaan jo heti ensimmäisen lapsen tullessa. Sadutin lapsia toimistossa ja kirjoitin sadut tietokoneelle. En antanut lapsille mitään teemaa sadutukseen. Olin tuonut lasten tekemän Maailma Tesomassa-teoksen toimistoon ja kerroin että saa kertoa myös teoksesta tarinan. Sana tarinankertomisesta oli kuitenkin jo levinnyt ja suurin osa lapsista tuli toimistoon valmis tarina päässään. Tarinan kerrottuaan lapset saivat valita palkinnon. Aluksi osa lapsista oli nihkeitä, mutta kun muutkin lapset kävivät kertomassa tarinan, hekin halusivat. Moni innostui niin paljon, että olisi halunnut tulla kertomaan lisää tarinoita, mutta jouduin selittämään heille, että kaikkien pitää päästä edes kerran. Osa lapsista halusi kertoa tarinan kaverin kanssa ja se sopi minulle. Yksi lapsi sanoi ettei osaa kertoa tarinaa, ja hänen kanssaan olimme pitkään toimistossa kun hän halusi että silittelen häntä samalla ja hän halusi kysellä. Osasiko hän oikeasti kertoa tarinan vai ei, se jää mysteeriksi. Halusiko hän vain läheisyyttä ja huomiota, jota monet koululaistoiminnan lapset kaipaavat? En tiedä ehdinkö saduttaa kaikki halukkaat, koska aika loppui kesken.

6.3 Viikon jälkeen

Monikulttuurisuusviikko oli jäänyt joidenkin lasten mieleen. Teemaviikkoa seuraavalla viikolla yksi lapsi kyseli päivän ohjelmasta ja kerroin hänelle, että ohjelma oli vain sen yhden viikon juttu. Sama lapsi halusi vielä kertoa minulle yhden tarinan, joten

kirjoitin hänen tarinansa ylös. Toinenkin lapsi halusi kertoa tarinan, mutta kun kuuli että siitä ei enää saa palkintoa, hän muuttikin mieltään. Eräs lapsi tuli kertomaan minulle, miten he olivat perheensä kanssa pelanneet "kenen viereen istuisi bussissa?" -toimintaa. He olivat käyneet hakemassa lehtiä lehtienkeräyksestä, leikanneet kuvia irti ja pelanneet koko perheen voimin.

Lasten Maailma Tesomassa -teos, liput ja tarinat kävimme viemässä Tesoman Kirjastoon näyttelyksi lasten osastolle. Kun kerroin lapsille heidän työnsä olevan näytillä, he halusivat innoissaan mennä katsomaan näyttelyä. Osa lapsista oli käynyt jo perheensä kanssa katsomassa näyttelyä, mutta osa halusi vielä käydä katsomassa sen. Kävin kolmen lapsen kanssa katsomassa kirjastossa näyttelyä. He katsoivat näyttelyä hetken ja luin heille muutaman sadutetuista saduista, mutta loppujen lopuksi voiton vei itse kirjasto. Lapset olivat innoissaan kaikista kirjoista ja paikasta, sillä kaksi heistä eivät käyneet kirjastossa perheensä kanssa, eikä heillä ollut kirjastokortteja.

KUVA 6: Liput kirjastossa

KUVA 7: Maailma Tesomassa- teos kirjastossa

7 ARVIOINTI

Tavoitteen toteutumista arvioin itse havainnoimalla sekä tekemällä haastattelulomakkeet ohjaajille (LIITE 4, arviointilomake). Arvioinnissa tarkastelen mikä viikossa onnistui ja mitkä olivat viikon haasteet, jotka vaativat vielä kehitystä. Lisäksi arvioin valitsemaani teemaa.

7.1 Viikon teema

Viikon teema, monikulttuurisuus, näkyi niin toiminnan sisällössä kuin lähestymistavassakin. Räsänen (2002) mukaan monikulttuurisuuskasvatus on lähestymistapa toimintaan ja se vaikuttaa esimerkiksi toiminnan sisältöön ja menetelmiin. Ohjaajana minulle oli tärkeää toteuttaa monikulttuurisuuskasvatuksen arvoja ja tavoitteita tekemässäni toiminnassa. Valitsemani teema on niin laaja aihe, että siitä olisi saanut vaikka kuukaudeksi ohjelmaa. Käytäntö osoitti, että viikko oli liian lyhyt aika teeman käsittelyyn, ainakin tämän ryhmän kanssa. Havaitsin harjoitteluni aikana, että ryhmässä oli paljon erityistä tukea ja huomiota vaativia lapsia. Lasten tarpeet ovat muualla kuin

monikulttuurisuuskasvatuksessa. He tarvitsevat tukea ja aikuisen hyväksyntää, itsetunnon kohotusta. Tällä kertaa olin suunnitellut vain ensimmäisen päivän tähän tarkoitukseen, koska se liittyy olennaisesti monikulttuurisuuskasvatukseen, muiden hyväksymiseen sellaisena kuin he ovat.

On vaikea sanoa, tajusivatko lapset viikon idean. Lasten liput olivat seinällä ja puhuimme kulttuureista ja muista maista. Mutta liittivätkö lapset ne yhteen toiminnan kanssa? Tähän liittyen olisi voinut kysyä muutamien lasten mielipiteitä aina päivän jälkeen. Kaikki lapset eivät olleet toiminnassa joka päivä, joten muutamien lasten mielipiteen kysyminen jokaisen päivän päätteeksi olisi toiminut. Muista ohjaajista tuntui, että teema jäi irralliseksi vaikka toiminta ja yhdessä tekeminen olikin hauskaa. Ohjaaja C mainitsikin, että monikulttuurisuutta ja ihmisten erilaisuutta olisi voinut korostaa enemmän esimerkiksi keskustelujen avulla. Ohjaaja B painotti myös lasten kuuntelemisen tärkeyttä. Viikon aikana välillä itselläni on tunne, että kaikki halusivat sanoa juuri sillä hetkellä minulle jotain ja jäi harmittamaan, ettei ollut aikaa kuunnella kaikkia. Lapsia oli niin paljon. Mutta viimeisen toimintapäivän sadutus jätti itselleni hyvän mielen, sillä silloin minulla oli aikaa kuunnella jokaista erikseen. Ja jokainen sai ottaa sen ajan minkä tarvitsi kertoessaan satua.

Kun tein havaintoja lapsiryhmästä harjoitteluni aikana, minulle muodostui käsitys siitä, että monikulttuurisuus on osa heidän arkeaan. Lasten tekemä Maailma Tesomalla -piirustus ja heidän tarinansa kertovat oman osansa siitä, että heidän elämänsä on Tesomalla ja kaikki asiat siellä vain ovat. Monikulttuurisuus on osa sitä. Piirustukseen lapset piirsivät taloja, puita, perhosia, muutamia ihmisiä sekä paljon tekstiä, kuten "Tesoma is best!", "Tesoma", "Tampere" tai "Tesoma on paras!" Lapset kohtelivat kaikkia yhtä hyvin tai huonosti, riippumatta ihon väristä tai äidinkielestä. Enemmän vaikutti se, kuinka hyvin he tulivat toimeen keskenään. Monella lapsella on sosiaalisia haasteita ja se heijastuu selvästi heidän käyttäytymiseensä ja itsetuntoonsa. Heidän täytyisi ensin olla sinut itsensä kanssa, että voisivat arvostaa muitakin. Muihin lapsiin kohdistuvan arvostuksen puute näkyy lapsilla heidän puheessaan ja toiminnassaan. Muita ei osata kuunnella, muiden tekemisiään väheksytään ja ei esimerkiksi jakseta odottaa omaa vuoroa. Piirissä puhuessamme huomasimme Ohjaaja A:n kanssa, että lapset suuntasivat puheensa ohjaajille, eivätkä muille lapsille.

Monikulttuurisuusteema ei näkynyt juurikaan lasten tarinoissa. Tarinoista suurin osa kertoi siitä, miten joku eläin menee kauppaan tai eksyy ja löytää kotiin. Yksi tarina kertoi alienista, joka tuli maahan ja ajatteli ihmisten olevan avaruusolioita, vaikka oli itse avaruusolio. Tarinan kertonut poika on itse muuttanut Suomeen lapsena eivätkä hänen vanhempansa juurikaan puhu suomea. Poika toimii kahden kulttuurin välissä ja voi olla, että perhe odottaa häneltä eri asioita kuin suomalainen yhteiskunta. Kaikki toiminta yhteiskunnassa kuitenkin rakentuu valtaväestön kulttuurin pohjalle, mutta silti poika tuntui olevan sinut molempien kulttuurien kanssa. On mielenkiintoista, miten hän nosti tarinassaan esiin tämän kohdan, että molemmat osapuolet ajattelevat toisen olevan alien. Usein ajatellaankin muiden olevan niitä erilaisia, joiden täytyy muuttua. Itse edustetaan sitä normaalia, muuttumatonta. (Talib, 2010, 12.) Poika on kuitenkin kasvanut kahden kulttuurin välillä ja se on hänelle normaalia. Pojan tarina tietenkin jatkuu hurjalla sodankäynnillä, joka selvästi on ottanut vaikutteita elokuvista, mutta tämä yksi kohta oli selkeästi hänen omaa ajatteluaan.

Hirsjärven ym. (2000, 18-19) mukaan iso osa kasvatuksesta tapahtuu jossain muualla kuin kotona tai koulussa. Jos nämä eri toimintaympäristöt ovat ristiriidassa keskenään, lapsi sopeutuu ja käyttäytyy jokaisessa paikassa erilailla. Parhaita tuloksia monikulttuurisuuskasvatukseen saa, kun kaikki kasvatusympäristöt toistavat samanlaista lähestymistapaa kasvatukseen. Monikulttuurisuusviikko toi varmasti hyvin samantapaisia arvoja ja lähestymistapoja lapsille kuin mitä he saavat koulusta, mutta kaveripiirit ja koti saattavat tarjota erilaista näkökulmaa.

7.2 Viikon onnistumiset

Kokonaisuudessaan monikulttuurisuusviikko onnistui hyvin. Moni tuntui tykkäävän siitä, että on ohjattua toimintaa, varsinkin pienemmät kävijät. Kaikki ohjaajat yllättyivät siitä, kuinka innoissaan ja rohkeasti lapset lähtivät mukaan ohjattuun toimintaan. Jokainen päivä Tesoman Naapurilla on erilainen, sillä lapsille ehti tapahtua kotona ja koulussa asioita, jotka vaikuttavat heidän päiväänsä. Jonain päivänä vointi voi olla hyvä, ja istutaan rauhassa piirtelemässä, kun taas seuraavana päivänä vointi voi olla huono, ja silloin hypitään sohvilla eikä malteta keskittyä. Lapset purkavat huonoa oloaan monilla eri tavoin. Silti toiminta onnistui avoimessa toiminnassa yllättävänkin hyvin. Toiminta onnistui myös, vaikka koululaisten ikähaarukka oli suuri, lapset ovat

7-12-vuotiaita. Vaikka suurin osa osallistujista oli pienimpiä lapsia, isommatkaan eivät kyllästyneet, eivätkä pienet kokeneet toimintoja liian vaikeina.

Monikulttuurinen viikko oli monella tavalla opettavainen, niin minulle, lapsille kuin Tesoman Naapurin ohjaajillekin. Monikulttuurisuudesta oppimisen sijaan opimme monia asioita osallistuvasta ryhmästä ja ne asiat ovat tärkeitä myös monikulttuurisuuskasvatuksessa ja toisten hyväksymisessä. Opimme yhdessä tekemisen iloa, yhteisöllisyyttä ja ehkä vähän myös toisten kuuntelua ja itsensä ilmaisua. Monikulttuurisuus aiheena ei kuitenkaan istu vielä kovin hyvin kokeilemalleni ryhmälle. Aihe oli mielenkiintoinen ja toteutus onnistui, mutta lasten tarpeet ovat niin erilaisia. Onnistumiseksi voidaan laskea myös se, että suurin osa osallistuvista lapsista oli valtaväestön edustajia. Räsänen (2002) ajatus siitä, että monikulttuurisuuskasvatus on melkein tärkeämpää valtaväestölle kuin vähemmistölle, toteutui toiminnassa.

Tesoman Naapurin ohjaajilla on selkeä tapa ohjata lapsia, joka on muotoutunut toimintavuosien aikana sopivaksi erilaisten kokeilujen kautta. Päivittäin toiminnassa käytetään erilaisia ohjaustyyliä kuten yksilöohjausta, pienryhmäohjausta ja työpaja-toimintaa. Teemallinen ohjaus vaatii enemmän, koska tarkoituksena on saada lapset ajattelemaan teemaa. Viikon jälkeen Ohjaaja A voisi hyvinkin kuvitella käyttävänsä teemallista ohjaustoimintaa, mutta lasten erityistarpeet huomioonottaen. Monikulttuurisuusviikko nosti esille uusia puolia ryhmästä, jota muut ohjaajat eivät olleet nähneet. Lisäksi teema nosti uusia ajatuksia, jotka ovat tarkastelemisen arvoisia tulevaisuudessa. Ohjaaja A koki viikon suurimman annin olleen se, että hän pääsi olemaan tarkkailijan roolissa. Hän näki, millaisia haasteita teemallisen toimintaviikon läpiviemiselle on heidän toiminnassaan.

7.3 Viikon haasteet

Omasta, ohjaajan näkökulmasta käsin suurin haaste viikon järjestämisessä oli lasten malttamattomuus. He jaksoivat toiminnallista ohjelmaa erittäin hyvin, mutta keskusteluihin he eivät pystyneet niin isossa ryhmässä. Kukaan halusi ja jaksoi oman asiansa kertoa, mutta muiden osuuksia ei kuunneltu, vaikka minä ja muut ohjaajat pyysimme lapsia hiljentymään ja kuuntelemaan. Tämän takia melkein kaikki loppukeskustelut jäivät tekemättä. Aina kun yritin aloittaa keskustelua, hetken kuunneltuaan lapset läh-

tivät jonnekin muualle tai keskittyivät johonkin muuhun. En halunnut kuitenkaan pakkota lapsia istumaan ja kuuntelemaan, sillä siitä olisi tullut liian koulumaista. Toiminnan on oltava helppoa ja rentoa, että lapset osallistuvat vapaaehtoisesti. Kaikki eivät innostu kaikesta ja ohjaajan on vaikea ottaa huomioon kaikkien lasten mielialoja. (Strandell, 2012, 133-134.)

Muiden ohjaajien mielestä suurin kehittämisen kohde toiminnassa oli kiire. Heille jäi tunne, että koko ajan oli kiire, eikä hetkistä jääty nauttimaan. Jos yksi toiminto olisi ollut aina pitkäkestoisempaa, olisi lapsilta voinut irrota enemmän ajatuksia teemaan liittyen. Kaikki ohjaajat pitivät tärkeämpänä hetkistä nauttimista kuin maaliin pääsemistä. Ryhmäkoon ollessa niin iso ja erityislasten määrä suuri, koin kuitenkin, että en voinut pitkittää toimintaa enempää, sillä lapset lähtivät pois. Toimintaa olisi voinut pitkittää juuri sillä, että ryhmä olisi ollut pienempi. Esimerkiksi toisena toimintapäivänä kun päätin vetää keskustelun loppuun lasten levottomuudesta huolimatta, puolet lapsista lähti pois ja ohjaaja B:stä (joka ei ollut toiminnassa mukana) tuntui että hänen vastuullaan oli liikaa lapsia. Tilanne oli ongelmallinen, koska halusin mahdollisimman monen ohjaajan osallistuvan toimintaan, mutta toisaalta nekin lapset, jotka eivät olleet toiminnassa, kaipaivat huomiota. Ratkaisuna tilanteeseen sovimme, että jos seuraavana päivinä käy samoin, kaksi ohjaajaa jää pois toiminnasta. Onneksi kolmantena toimintapäivänä kaikki lapset olivat toiminnassa mukana, joten kaikki meni hyvin.

Yksi haaste viikossa oli se, että aikaa oli niin vähän. Vaikka Wihreä Puu aukeaa koululaisille kello yhdeltä, eivät kaikki lapset heti tule paikalle. Osa pääsee vasta myöhemmin koulusta, osa käy ensin kotona tekemässä läksyt. Aloitin aina toiminnan kahden jälkeen, jotta nekin, jotka pääsivät kahdelta koulusta, ehtisivät mukaan. Suurin osa lapsista tekee läksynsä aina avoimessa toiminnassa ja kaipaa usein apua. Kun ohjattu toiminta vie aikaa, tilaa ja ohjaajia, läksyjen tekeminen kärsii. Lapset, jotka tulivat jo heti avoimen toiminnan alkaessa, ehtivät hyvin tehdä läksyt ja viettää vapaata aikaa ennen ohjattua toimintaa. Myöhään tulevat lapset eivät päässeet niin hyvin mukaan toimintaan. Joku ohjaajista yleensä selitti heille mitä tapahtuu, mutta harvoin he tulivat mukaan. Toinen toimintapäivä oli hyvä esimerkki tästä, silloin puolet lapsista oli mukana ja puolet teki jotain muuta. Kolmantena toimintapäivänä taas kaikki olivat mukana toiminnassa. Jokainen päivä oli aivan erilainen, koskaan ei tiennyt mitä odottaa.

8 POHDINTA

Suunnittelin teemaviikon ohjelman teorianpohjani perusteella ja kokeilin sen toimivuutta avoimessa koululaistoiminnassa. Viikko osoitti, että tälle kohderyhmälle, jossa on näin paljon erityistä tukea tarvitsevia lapsia, ohjattu teemallinen toiminta on haastavaa. Toiminnalliset osat toimivat hyvin, mutta teeman sisäistäminen jää vähemmälle, kun ryhmän keskittyminen ei riitä. Pienemmässä ryhmässä toimiminen pidemmällä aikavälillä ajaisi asiaa paremmin. Teema koettiin kuitenkin arvokkaaksi ja sieltä nousi monta asiaa, joita voi tulevaisuudessa käsitellä enemmän.

Monikulttuurisuusviikko yllätti positiivisesti niin minut, kuin Tesoman Naapurin ohjaajatkin. Lasten innokkuus lähteä mukaan toimintaan antoi pohjaa tulevaisuudessa tehtäville toiminnoille. Lapset tykkäsivät varsinkin toiminnoista, joissa tehtiin jotain, eikä vain puhuttu. Pienimuotoista ohjattua toimintaa Tesoman Naapurissa järjestetään tulevaisuudessakin, mutta en tiedä tuleeko toiminta olemaan teemallista. Aiheiksi esimerkiksi itsetunto ja ryhmähenki sopivat hyvin koululaistoiminnassa käyville lapsille. Monikulttuurisuuskasvatus on haasteellista. Siihen liittyy niin paljon käsitteitä, käsityksiä, arvoja ja erilaisia ennakkoluuloja, että sitä on vaikea käsittää ja sisäistää lyhyessä ajassa. Monikulttuurisuuskasvatukseen liittyvät seikat vaativat pohtimista ja teeman käsittelyä. Monikulttuurisuusviikon aikana lapset innostuivat kovasti eri maiden lippujen piirtämisestä ja kartan katsomisesta. Ehkä näitä lapsia kiinnostaakin tietopuoli monikulttuurisuudesta? Liebkindin (2001a,9) mukaan asenteita voi muuttaa lisäämällä tietoutta. Tämä tiedosta kiinnostuminen lapsilla voi olla se alkuaskel monikulttuurisuuskasvatuksessa. Lehtonen (2009, 112-113) ei usko pelkän tiedonlisäämisen riittävän asenteiden muutokseen, mutta ensin lapset tarvitsevat edes sen tiedon voidakseen lisätä siihen jotain muutakin. He eivät välttämättä ole valmiita käsittelemään ja selkeyttämään omia ajatuksiaan erilaisista ihmisistä ja tavoista. Ne asiat vain ovat ja lapset ajattelevat niistä niin kuin he ovat oppineet, omat ajatukset ja kriittisyys tulevat myöhemmällä iällä, jos ovat tullakseen.

Teeman sisäistäminen oli lapsille haastavaa. Toiminnan ohessa heiltä ei juurikaan tullut kommentteja tai kysymyksiä monikulttuurisuudesta niin kuin olisin toivonut. Kun keskustelimme erilaisista ihmisistä, kenen viereen istuisi bussissa, eräs poika sanoi ulkomaalaisen näköisestä naisesta, ettei tämä ymmärtäisi suomea. Kysyin pojalt-

ta että miten toiminnassa mukana oleva poika Afganistanista sitten ymmärtää häntä? Poika vastasi paljoa miettimättä, että hänhän on suomalainen, totta kai hän ymmärtää ja puhuu suomea! Pojalle se oli aivan itsestäänselvyys. Johtuiko pojan ajatus siitä, että hän tuntee afganistanilaisen pojan, mutta ei kuvassa olevaa naista? Lapset ovat kasvaneet yhdessä ja yhteisön sisällä kasvaneet ovat kenties heille aivan normaaleja ja itsestäänselvyyksiä. Kovin moni lapsi ei käy paljoa Tesoman ulkopuolella. Ja Tesomalla juuri monikulttuurisuus ei ole niin näkyvää kuin esimerkiksi Hervannassa, jossa asuu paljon Afrikasta ja Aasiasta tulleita perheitä. Afganistanilainen poika saatetaan kokea positiiviseksi poikkeukseksi muiden joukossa. Poikien kohtaaminen on tilannesidonnaista. He kohtaavat koululaistoinnassa ja ehkä myös koulussa ja molemmissa paikoissa ovat tasa-arvoisia keskenään. Kontaktihypoteesin mukaan näin saadaan vähennettyä ennakkoluuloja, mutta jäävätkö myönteiset ajatukset sitten tilannekohtaisiksi, tai henkilökohtaisiksi? Vain tämä henkilö on normaali, vaikka näyttää erilaiselta, koska tunnen hänet? (Liebkind, 1988, 118, 123.)

Tämän tyyppisellä kehitystoiminnalla on helppoa tarttua tietoa lisääviin sekä ryhmähenkeä edistäviin toimintoihin. Lasten on vaikea ajatella maailmaa ulkopuolella, kun he eivät vielä tunne hyvin itseänsäkään tai ryhmäänsä. Koska toimintaa oli vain viikon ja joka päivä noin tunnin ajan, mitään suuria ja ihmeellisiä asioita ei tällä kehitystoiminnalla pysty tekemään. Lapsille viikko oli vain pieni pintaraapaisu monikulttuurisuuteen. Niin pieni, että he tuskin edes tajusivat mitä käsitellään. Yhteen viikkoon saisi hyvin esimerkiksi tietoa erilaisista kulttuureista ja maista, jos joka päivä olisi oma maansa tai kulttuurinsa. Nämä kulttuurit tai maat voisi ottaa koululaistoinnassa käyvien lasten taustoista. Ryhmähengen edistäminen taas onnistuisi, jos ohjelma olisi pitkälti toiminnallista, jossa lapset toimisivat yhdessä yhteisen hyvän eteen. Kun lasten joukossa olisi myös lapsia eri kulttuureista, saataisiin kulttuurien välisiä kohtaamisia. Kun olisi pakko työskennellä yhdessä, jotta saavutettaisiin jotain, ehkä huomattaisiin kaikkien olevan vain lapsia, ihonväristä ja kielestä riippumatta. Kaikkosen (2004, 16-17, 148) mukaan pelkkä kulttuurienvälinen kohtaaminen ei aina riitä, koska se voi synnyttää myös negatiivisia tunteita. Toiseen on tutustuttava paremmin, jotta ymmärtää eri kulttuurien erot ja ihmisen käyttäytymisen. Kulttuurien kohdatessa opetellaan asioita, jotka eivät ole ihmisellä luonnostaan vaan ne täytyy opetella, kuten empaattisuutta, kykyä asettua toisen asemaan ja tunteiden käsittelyä.

Monikulttuurisuuteen liittyviä aiheita, joita on vaikea käsitellä tällä menetelmällä, ovat esimerkiksi syrjintään ja ennakkoluuloihin liittyvät aiheet. Scheininin (1996, 18) mukaan syrjintää on ei-hyväksyttävä toiminta, joka erottelee ihmisiä heidän erojensa perusteella ja laittaa heidät eriarvoiseen asemaan perusteettomasti. Tämä perusteettomuus on juuri se haasteellisuus. Lapset eivät osaa vielä perustella toimintaansa, joten he tekevät asioita perusteettomasti, aivan kuten ovat oppineet. He ovat saattaneet kuulla ennakkoluuloja, joiden perusteella syrjivät. Ennakkoluuloihinkin pystyy vaikuttamaan, mutta se vaatisi asian juurille palaamista, mikä on haastavaa lasten tapauksessa (Talib, 2010, 28.). Jos ennakkoluulot on kuultu jostain muualta, eikä itse muodostettu, ei lapsi osaa selittää mistä ennakkoluulot tulevat. Kaikki vieras on outoa, ja se on ihmisluonnolle ymmärrettävää. Siksi lasten on tärkeä saada tietoa ja nähdä erilaisia ihmisiä erilaisissa tilanteissa ennen kuin voivat ymmärtää erilaisuutta, muodostaa omia mielipiteitä ja sitten ymmärtää syrjintää. Asiaa voisi kyllä lähestyä kiusaamisnäkökulmasta, mutta silloin se olisi eri aihe, johon pitäisi ottaa mukaan myös muitakin kiusaamisen syitä. Vai onko kiusaaminen vain lapsille tehty sana syrjimisestä? Syrjintääkin on monenlaista.

Yksi pohdittava asia toiminnassa oli juuri muiden ohjaajien rooli. Olin ohjaaja A:lle kertonut haluavani mahdollisimman paljon ohjaajat mukaan toimintaan. Ei ohjaajina, vaan osallistujina. Osa ohjaajista kuitenkin koki roolinsa epäselväksi. Minun olisi pitänyt selkeämmin kertoa heille heidän roolinsa ennen viikkoa, mutta onneksi he ymmärsivät itsekkin aika hyvin ottaa oman paikkansa. Kukaan ei yrittänyt ottaa minulta ohjaksia, vaan kaikki tukivat minun ohjaajuuttani toiminnallaan. Teemallinen viikko avoimessa toiminnassa vaatii selkeästi oman ohjaajansa sekä muita ohjaajia tukemaan. Tämä vaatii paljon resursseja, mitä ei aina kuitenkaan ole tarjolla. Kolmen vakituisen ohjaajan voimin teemallinen viikko voisi olla haastava toteutettava, sillä se vaatii yhden ohjaajan täyden keskittymisen viikkoon ja muilta ohjaajilta paljon tukea. Tukea tarvitaan niin toiminnan ohjaamiseen, kuin niiden lasten kanssa olemiseen, jotka eivät ole toiminnassa mukana. Lisäksi viikko olisi parasta toteuttaa pienemmässä ryhmässä ja sellaisen ohjaaminen avoimessa toiminnassa voisi olla haastavaa. Avoimessa toiminnassa syntyy hälinää ja lapset ovat uteliaita: nekin, jotka eivät olisi ryhmässä mukana, kyselisivät ja kävisivät katsomassa mitä tapahtuu. Ryhmän olisi parasta olla erillisessä tilassa. Teemallinen viikko vaatii keskusteluja, jotta lapset saisivat teemasta kiinni. Ohjaajien yhtenäiset arvomaailmat ja avoin, keskusteleva ilmapiiri tekisivät

kuitenkin teemaviikon toteuttamisesta mutkattomampaa. Vaikka kasvattajien näkemykset eroaisivatkin toisistaan, kasvatuksen suunnan on silti oltava yhtenäinen (Talib, 2010, 13). En usko että Tesoman Naapurissa tämän yhteisen suunnan löytäminen tuottaisi ongelmia, sillä ohjaajat keskustelevalle paljon ja toteuttavat jo valmiiksi yhteistä linjaa toiminnassaan.

Tämän kehitystyön kautta Tesoman Naapurin ohjaajat voivat kehittää toimintaansa uudella menetelmällä. Monikulttuurisuusviikon aikana he näkivät miten ohjattu teemallinen toiminta sopii heidän koululaistointaansa. Viikko osoitti haasteet ja onnistumiset, joiden kautta on hyvä lähteä suunnittelemaan jotain uutta. Näitä oppeja voivat hyödyntää muutkin vastaavat tahot. Tästä eteenpäin olisi mielenkiintoista kokeilla miten teemallinen ohjattu tuokio toimisi pidemmällä aikavälillä kerran viikossa. Sitoutuisivatko lapset siihen, jos tietäisivät kivan ohjelman olevan esimerkiksi joka tiistai? Olisi myös kiinnostavaa tutkia sitä mitä nämä koululaistoinnin lapset ajattelevat monikulttuurisuudesta. Yksilöhaastatteluilla voisi saada aiheeseen liittyviä ajatuksia lapsilta. Alakouluikäisenä lapset kuitenkin toistavat vielä sitä mitä ovat oppineet, joten lasten ajatukset voivat hyvin heijastaa myös ympäristön ajatuksia monikulttuurisuudesta.

LÄHTEET

Aden, Said 2009. Ikuisesti pakolaisina? Maahanmuuttokeskustelu Suomen somalia-laisten näkökulmasta. Teoksessa En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto, 25-32.

Cantell, Matti (toim.) 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.

Frisk, Outi & Tulkki, Heikki 2005. Kulttuuriavain. Helsinki: Otava.

Fölster, Stefan 2013. "Sociala problem vanligast i orter med få invandrare". WWW-dokumentti. <http://www.dn.se/debatt/sociala-problem-vanligast-i-orter-med-fa-invandrare>. Päivitetty 3.2.2013. Luettu 4.2.2013.

Globaalikasvatus.fi 2013. Mikä globaalikasvatus? WWW-sivu. <http://www.globaalikasvatus.fi/mika-globaalikasvatus>. Ei päivitystietoja. Luettu 11.2.2013.

Huttunen, Laura, Löytty, Olli & Rastas, Anna 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Paikallisia ja yllirajaisia suhteita. Teoksessa Rastas, Anna, Huttunen, Laura & Löytty, Olli (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 16-40.

Jaakkola, Magdalena 2009. Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Asenne-muutokset 1987-2007. Helsingin kaupungin tietokeskus. PDF-dokumentti. http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/09_02_19_tutkimus_jaakkola.pdf. Luettu 10.10.2012.

Jasinkaja-Lahti, Inga, Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina 2002. Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus kirja.

Kaikkonen, Pauli 2004. Vierauden keskellä. Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Karlsson, Liisa, Levamo, Tiina-Maria & Siukkonen, Salla (toim.) 2006. Sinun, minun, meidän mango. Sadutusta yli kulttuurirajojen. Kokemuksia sadutuksesta kehitysyhteistyössä ja kansainvälisyyskasvatuksessa. Taksvärkki ry.

Lasonen, Johanna 2002. Monikulttuurisen osaamisen oppimiskontekstit. WWW-dokumentti. <http://ktl.jyu.fi/arkisto/studiageneralia/JoLaSG.htm>. Ei päivitystietoja. Luettu 25.2.2013.

Lehtonen, Mikko 2009. Olen suomalainen (Io sono finlandese). Teoksessa En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto, 109-115.

Liebkind, Karmela 1988. Me ja muukalaiset. Ryhmärajat ihmisten suhteissa. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 1996. Ennakkoluulot ja niiden uhrit. Teoksessa Dahlgren, Taina, Kortteinen, Juhani, Lång, K.J, Pentikäinen, Merja & Scheinin, Martin (toim.) 1996. Vähemmistöt ja niiden syrjintä Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Liebkind, Karmela 2001a. Johdanto. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.) 2001. Monikulttuurinen Suomi - etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus, 9-12.

Liebkind, Karmela 2001b. Kun kulttuurit kohtaavat. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.) 2001. Monikulttuurinen Suomi - etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus, 13-27.

Liebkind, Karmela 2001c. Monikulttuurisuus on tulevaisuutta. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.) 2001. Monikulttuurinen Suomi – etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus, 171-182.

Litja, Jukka-Pekka 2009. Kulttuurinen identiteetti pelivälineenä. Teoksessa Harinen, Päivi, Honkasalo, Veronika, Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.) 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Hakapaino, 49-61.

Löytty, Olli 2004. Meistä on moneksi. Teoksessa Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli & Ruuska, Petri (toim.) 2004. Suomi toisin sanoen. Tampere: Vastapaino, 221-245..

Makkonen, Timo 2003. Syrjinnän vastainen käsikirja. PDF-dokumentti. http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/4018c97e32cd6cd774efac2f21500f4c/1366179763/application/pdf/114953/finnish_anti-discrimination_handbook_full.pdf. Luettu 17.4.2013.

Monikulttuurisuus ja maahanmuutto. 2012. Suomen kuntaliitto. WWW-dokumentti. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maahanmuutto/Sivut/default.aspx>. Luettu 24.9.2012.

Myllyniemi, Sami (toim.) 2010. Puolustuskannalla. Nuorisobarometri 2010. Nuorisotutkimusseuran julkaisu. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/nuorisobarometri2010.pdf. Luettu 10.10.2012.

Myllymäki, Tiina (toim.) 2004. Pallo haltuun. Kansainvälisyyskasvatus Suomessa. PDF-dokumentti. <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/pallo-haltuun-2004.pdf>. Luettu 11.2.2013.

Nuorisolaki 27.1.2006/72, 1. luku. WWW-sivu. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072#L1P2>. Luettu 15.1.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Kulttuuri- liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. PDF-julkaisu. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf>. Luettu 11.2.2013.

Paavola, Heini & Talib, Mirja-Tytti 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pontela, Risto 1998. Setlementtiliike 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa Ajo, Martti & Väliharju, Timo (toim.) 1998. Silta ihmiseltä ihmiselle. Setlementtiliiton toimintaa Suomessa vuodesta 1918. Helsinki: SR-kustannus Oy.

Puuronen, Vesa 2011. Perussuomalaiset ja rasismi. WWW-dokumentti.
<http://www.kansanuutiset.fi/mielipiteet/horisontti/2696536/perussuomalaiset-ja-rasismi>. Päivitetty 5.12.2011. Luettu 4.2.2013.

Pyky, Tiia & Rontu, Laura 2012. "Se tuo sellaista väriä ja räiskyvyyttä arkeen" Maijailanpuiston päiväkodin henkilökunnan kokemuksia monikulttuurisuuskasvatuksesta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Raitio, Raine 2004. Tesoma. Lähiöelämää Länsi-Tampereella. Tesoman kaupungin-osakirja. Tampere: Setlementti Naapuri ry & Tampereen kaupunki.

Rastas, Anna 2005. Rasismi. Oppeja, asenteita, toimintaa ja seurauksia. Teoksessa Rastas, Anna, Huttunen, Laura & Löytty, Olli (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 69-116.

Ruuska, Petri 2004. Toisen nahoissa ja vähän sanoissakin. Teoksessa Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli & Ruuska, Petri (toim.) 2004. Suomi toisin sanoen. Tampere: Vastapaino, 203-220.

Räsänen, Rauni 2002. Monikulttuurisuuskasvatus – utopia vai todellinen vaihtoehto. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja.. Luettu 25.2.2013.

Scheinin, Martin 1996. Mitä on syrjintä? Teoksessa Dahlgren, Taina, Kortteinen, Juhani, Lång, K.J, Pentikäinen, Merja & Scheinin, Martin (toim.) 1996. Vähemmistöt ja niiden syrjintä Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Setlementti 2012a. Setlementtiliitto. Yhdistyksen WWW-sivut.
<http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/>. Ei päivitystietoja. Luettu 12.12.2012.

Setlementti 2012b. Setlementtiliiton strategia 2015. PDF-dokumentti.
<http://www.setlementti.fi/@Bin/45930/Strategia+2015+.pdf>. Luettu 15.1.2013.

Setlementti 2012c. Mitä on setlementtityö? Historia. Yhdistyksen WWW-sivut.
<http://www.setlementti.fi/mita-on-setlementtityo/historia/>. Ei päivitystietoja. Luettu 12.12.2012.

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2012. Toimintasuunnitelma vuodelle 2013.

Soukola, Timo 1999. Monikulttuurisen yhteiskunnan ehdot ja haasteet. PDF-dokumentti. <http://www.sitra.fi/julkaisut/monikulttuurisuus.pdf>. Ei päivitystietoja. Luettu 25.2.2013.

Strandell, Harriet 2012. Lapset iltapäivätoiminnassa. Koululaisten valvottu vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus.

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura 2011. Kulttuuriperintö kasvatus identiteetin ja kotouttamisen tukena – kulttuuriperintökasvatuksen kehittämishanke 2011-2013. Hankkeen selvitys ja kartoitusvaihe 2011. PDF-dokumentti.

<http://kulttuuriperintokasvatus-fi-bin.directo.fi/@Bin/a6a7deb92187b341bec8fa106bc0d7f1/1360054713/application/pdf/155157/KULTTUURIPERINT%C3%96KASVATUS%20IDENTITEETIN%20JA%20KOTOUTTAMISEN%20TUKENA%20-%20selvitys-%20ja%20kartoitusvaihe%202011.pdf>. Luettu 5.2.2013.

Talib, Mirja-Tytti 2005. Eksotiikkaa vai ihmisarvoa. Opettajan monikulttuurisesta kompetenssista. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Tampereen kaupunki 2013. Tampereen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma. 2.1 Perusopetuksen arvopohja. WWW-dokumentti.

http://ops.tampere.fi/perusopetuksen-ops/ops/2/1/?K=tesoman_koulu. Ei päivitystietoja. Luettu 29.1.2013.

Tomperi, Tuukka 2012. Monikulttuurinen yhteiskunta ja dialogin välttämättömyys. Luentotiivistelmät. Tampereen Yliopisto. PDF-tiedosto.

http://multikult.files.wordpress.com/2012/02/kuulumisia_tay_2012_tiivistelmc3a4t_tomperi.pdf. Päivitetty 3.2.2012. Luettu 29.1.2013.

UNHCR 2013. Riskialueella – itsensä ulkopuoliseksi tuntevat nuoret miehet. WWW-dokumentti.

http://www.kovatkertoimet.org/againstallodds/factualweb/fi/3.2/articles/3_2_brottshet.html. Ei päivitystietoja. Luettu 17.4.2013.

Väliharju, Timo 1998. Setlementtinuorisotyön haasteet – historiasta tulevaisuuteen.

Teoksessa Ajo, Martti & Väliharju, Timo (toim.) 1998. Silta ihmiseltä ihmiselle. Setlementtiliiton toimintaa Suomessa vuodesta 1918. Helsinki: SR-kustannus Oy.

Weiss, Thomas Lothar 2003. Esipuhe. Teoksessa Makkonen Timo 2003. Syrjinnän vastainen käsikirja. PDF-dokumentti. http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/4018c97e32cd6cd774efaccf21500f4c/1366179763/application/pdf/114953/finnish_anti-discrimination_handbook_full.pdf. Luettu 17.4.2013. 6-7.

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21. WWW-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>. Ei päivitystietoja. Luettu 17.4.2013.

Hyvä huoltaja,

Olen kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelija Mikkelin ammattikorkeakoulusta ja suoritan tällä hetkellä harjoitteluani Tesoman Naapurissa. Osana harjoitteluani järjestän koululaisten iltapäivätoiminnassa monikulttuurisen teemaviikon. Teemaviikko on osa myös opinnäytetyötäni.

Monikulttuurinen teemaviikko järjestetään 23.-26.9 avoimessa iltapäivätoiminnassa. Viikon aikana tarkastelemme itseämme, muita ja tätä monikulttuurista maailmaa. Viikon aikana otan kuvia toiminnasta opinnäytetyötäni varten. Kuvia ei tulla julkaisemaan missään muualla kuin opinnäytetyössäni. Palauttakaa oheinen lappu lapsen mukana minulle, niin tiedän ketä saa kuvata. Kiitos!

Terveisin,

Piia Välimäki
Wihreä Puu

Lupalappu

Lapsen nimi: _____

Lastani _____ saa kuvata _____ ei saa kuvata

Nimikirjoitus: _____

Sadutus 26.9.2013

Tyttö, 8v.

Olipa kerran Iida, jolla oli sotkua huoneessa. Sen isä ja äiti lähtivät kaupungille. Sitten hänellä oli pikkuveli ja hän meni pikkuvelin kaa nukkumaan. Tuli kipikapi zombi ja hän hakkasi kirveksellä pikkuvelin vereen. Iida katteli alasängylle aamulla ja sitten hän ihmetteli miksi pikkuveli on ihan verinen. Sitten hän meni töihin ja näki zombin. Sitten hän meni puistossa ja sitten zombi ja mörkö tuli. Sitten ne löi sitä ja sitten se kuoli, jäädytti vielä sen. Loppu.

Tyttö, 7v.

Olipa kerran kettu ja sen kaveri kettu. Kettu sanoo että tämä on Sofian tarina, Elvi! Sitten tuli mörkö ja zombi, jotka söi molemmat ketut. Sitten syntyi kaksi uutta. Sitten taas kuoli kaksi kettua mörön ja zombin takia. Sitten syntyi kaksi ihmistä. Tytön nimi on Iida ja pojalla ei ole vielä nimeä. Ja sitten tuli yksi mörkö ja yksi zombi ja ne meni kellariin. Iida meni kattoo kellarii ja se mörkö söi sen pikkuvelin. Sen pituinen se.

Tyttö, 8v.

Mä kerron sellatteen tarinan jossa on jänisperhe. Kaksi lasta ja sitten äiti ja isä ja sitten ne menee eväsretkelle. Ja niitten lapsien nimet on Iida ja Sanni. Ja sitten Iida ja Sanni kysyy niitten vanhemmilta voiko ne mennä metsään seikkailemaan, vanhemmat sanoo joo. Ja sitten siellä metsässä tulee röllipeikko, joka haluaa syödä ne. Ja sitten ne jänikset juoksee karkuun ja ne yrittää päästä äitin ja isän luo, mutta ne ei muista missä ne on. Ja sitten äiti ja isä huolestuu ja tulee etiii niitä metsästä. Ja sitten ne ei löydä niitä, ne etsii puoli tuntia. Mutta sitten se peikko sai ne kiinni ja sitten se peikko vei ne omaan kotiinsa. Ja sitten joku koputti ovelle, se oli toinen peikko. Ja sitten kun peikko meni avaamaan oven, niin siellä olikin toinen ovi, josta jänikset pääsi karkuun. Ja sitten äiti ja isä tuli vielä seuraavana päivänä etsimään ja sitten ne löysivät ne lapset. Ja sitten ne menivät kotio. Ja sit se loppu.

Poika, 8v.

Olipa kerran haamu, joka oli ulkona leikkimässä. Yhtäkkiä tuli aamu ja haamu pelästyi. Sitten se kuolasi ja kuoli.

Poika, 9v.

Olipa kerran avaruusolio joka tuli maapalloon. Niiden mielestä ihmiset ovat avaruusolioita vaikka he ovat avaruusolioita itse. Alkoi ampumaan ihmisiä ja sotilaat tulivat. Avaruusolioita oli paljon, he olivat nimeltä alien ja niiden suusta tuli suu. Oli se aika pelottava hirviö mutta ihmiset olivat vahvempia. Pikku poika asui just siinä missä avaruusolio oli laskeutunut elikä se ei nähny mitään kun se oli ihan siinä tiiviisti. Sen pituinen se.

Poika, 8v.

Olipa kerran possu kuka lähti torille. Possulle kävi sillee että hänellä oli kultakolikoita 5 mukana. Possu näki vastaantulevan miehen jolla oli kana. Mies kysyi "voisimmeko vaihtaa?" Possu sanoi "kyllä voidaan me vaihtaa". Sit possu sai kanan ja mies sai kultakolikoita. Possu käveli taas torille päin. Sama mies tuli taas kysymään lehmänsä kanssa "vaihdetaanko?" Possu sanoi "okei mutta älä tule enää kysymään, koska minulla ei ole enää vaihdettavaa. Jos tulee joku köyhä vastaan niin antaisin hänelle vikat kolikot". Sitten possu näki köyhän miehen jolla oli taikapapupussi. Possu kysyi "onko sinulla joku hätänä?" ja mies sano "on, minä en pääse millään näistä pavuista eroon". Possu kysyi "vaihdetaanko?" mies vastasi "kyllä, voisimme vaihtaa. Minulla on näitä kotona paljon paljon lisää". Possu kiirehti kotiin sanomaan veljelleen että "minä sain taikapapuja yhdeltä köyhältä mieheltä". Possu meni heti takapihalle ja kaivoi kuopan ja pisti siemet ja kasteli ja oli tosi hämää, kello oli 8 ja possu meni nukkumaan. Sitten aamulla possu katsoi takaikkunasta "oho papuni on kasvanut", hän huus veljelleen. Minä olin sittenkin oikeassa ja ne paput olivat taikaa ja sitten me menimme pihalla ja siellä kasvoi lempihedelmiämme aprikooseja. Ja aprikoosin sisällä oli uusi taikapavun siemen. Possut saivat kylliksi aprikooseja ja sen pituinen se.

Tyttö, 8v.

Mä olin ulkona johonki puol kymmeneen ja sit mä menin syömään kotiin ja sitten mä valvoin ainakin yhteen. Ja tota aamulla mä söin aamupalaa ja menin ulos leikkimään ja sit mä piirsiin. Ja sit mä kävin iskän ja äitin kaa kaupassa ja mun piti tehdä kotitöitä.

Tyttö, 7v.

Olipa kerran Suomi, jossa asui tuhansia ihmisiä. Ihmiset olivat vihaisia ja iloisia. Eräänä päivänä kun yksi ihminen meni kotiin, se ihmisen koti oli ihan puurossa. Sit se levisi tonne maalle. Sitten yksi possu, se söi sitä puuroa. Sitten emäntä tuli ja sanoi "miks sä syöt sitä puuroa?" Sit se röyhtäsi RÖH ja emäntä sanoi "mitä se sanoi?" Sitten tuli ihminen paikalle ja sanoi "se sanoi joo". Ja sitte se ihminen meni pois. Sitte se ymmärsi sitä possunkieltä ja sitten loppu.

Tyttö, 9v, Poika 10v.

Olipa kerran karhu joka eleli luolassa.

Karhulla oli oma koti ja se oli luolassa. Elämä oli siellä jännää. Karhulla oli siellä leluja, paljon erilaisia. Sillä oli siellä kaapillinen suklaata. Karhulla oli vaatteet, collegehousut ja iso collegetakki. Ja äiti ja isä oli hakemassa ruokaa karhulle ja karhu oli vasta 5 vuotias. Ja sillä oli paljon kavereita. Karhu karkasi luolasta Tesomalle. ja sit se tuli ristimäkeen. ja kiipesi isoon puuhun. Sit me löydettiin karhu, anneettiin sille namii, liikaa karkkia, sille tuli sokerihumala. sit me otettiin se kotio hoitoo. isä ja äiti palasivat hakemasta ruokaa ja eivät löytäneet pikkukarhua. ja he olivat huolissaan pikkukarhusta. Pikkukarhu lähetti puhelimella viestin että olen Tesomalla, Ristimäellä, hoidossa ihmehyypiöillä. ja nyt pikkukarhun kännykkä soi. ja siellä oli äiti. he kutsuivat hänet heti kotiin. mutta karhu sanoi "en osaa, tulkaa hakemaan minut." "Minä soitan sinulle taksin, missä sinä olet?" "Ristimäenkadulla." "Osoite kunnolla!" "No se osoite on tietenkin ristimäenkatu 40b." Sitten pikkukarhun taksi tuli ja he elivät onnellisena elämässä loppuun asti.

Poika, 7v.

Olipa kerran possu. joka meni torille. Osti sieltä kruunun. ja meni ruokakauppaan. osti sieltä maitoo ja jauhoo, sokeria ja kanelia, leipää. Ja sitten se meni bussipysäkillä. Ja ootti että 21 tuli. Ja sitten se meni kotiin. Ja se meni nukkumaan. Eräänä aamuna se heräsi ja meni peseen hampaat.

Tyttö 11v, tyttö 11v, tyttö 10v.

Olipa kerran alieni joka oli tuhma. Alieni teki aina tuhmuuksia. Alieni on joskus kiltti, mutta eniten se on paha. Eräänä päivänä hän lähti ufollaan omaan planeettaan. Hän kävi sieltä hakemassa vaatteita ja porkkanaa. Sitten hän palasi maapalloon. Ihmiset melkein näkivät hänet. Sitten alieni ajatteli nopeasti lähteä takaisin omaan maahan. Hän oli odottanut vuosia kunnes hän palasi planeettaan. Alieni oli pukeutunut ihmiseksi ja lähtenyt lentokoneella mars-patukkaan. Siellä hän tapasi muukalaisen. Muukalainen sanoi tervemenoa. Sitten muukalaisen hyppäsi marsista alas ja liiteli pitkin maata. Sitten alieni palasi maahan, otti taskusta kaavan, ja myös ipadin. Poliisit ihmettelivät kuka hän on. Alieni sanoi että olen kaukaata tullut mutta ihminen. Sitten alieni lähti ja varasti poliisin mopon ja lähti ajelulle. Ja poliisi huusi perässä: seis varas, seis! Alieni pysähtyi: mikä nyt on, enkö saa ajaa? Sitten poliisi pyörtyi koska hän oli syönyt liikaa donitseja. Ja alieni oli paniikissa. Alieni haki äkkiä apua ja sanoi poliisi poliisi on pyörtynyt, mutta kukaan ei tullut auttamaan. Poliisi vain makasi. Sitten alien soitti 112 kun hän huomasi numeron. Alieni sanoi apua poliisi pyörtyi, tulkaa auttamaan. Ja ambulanssi saapui paikalle. Ambulanssi vei sen pois. Ja sitten se avaruusolio hyppäs meni marsiin. Marsissa alieni eli elämänsä loppuun asti. Eikä loppunut!

Poika 10v, poika 8v.

Olipa kerran pupu joka halusi mennä ostamaan ruokaa. hän käveli kauppoille ja hän meni kaupan sisälle. Pupu kysyi kauppiaalta "anteeksi onkohan täällä kaupassa porkkanaa?" Myyjä vastasi "ei ole tällä hetkellä, tänään on haettu paljon porkkanaa, tunnin sisällä tulee lisää". Pupu odotti ja odotti, kunnes myyjä tuli sanomaan että porkkanat ovat tulleet. Pupu meni ostamaan porkkanaa ja sitten pupu lähti takaisin kotiin. Hänen äitinsä oli jo huolestunut, mikä hänellä kestää. Sitten pupun äiti teki porkkanapiirakkaa. Pikkupupu kuuli ulkoa että joku itkisi. Pikkupupun äiti meni ulos ja kysyi "mikä hätänä?" "Minä olen eksynyt kotona, minä asun porkkanakatu 56. Tämä on porkkanakatu 58." Ja sitten pikkupupu kertoi että "sinähän asut 56 niin se on oikean nurkan oikealla puolella ei tarvitse mennä kadun yli." Ja pikkupupun äiti saattoi toisen pikkupupun kotiin. Ja pikkupupun äiti oli huolissaan ja kaikki oli onnellisia ja sen pituinen se.

Toimintasuunnitelmat

Oma nimi: Piia Välimäki

Ohjausharjoitus: Maanantai

Ryhmä: Tesoman Naapurin iltapäiväkerho

Paikka / tila: Wihreä puu

Ohjaustuokion yleistavoite: Luoda luottamusta itseen ja ryhmään

HARJOITUKSEN TAVOITE	SISÄLTÖ, ORGANISOINTI JA OHJAUSTYYLI	VÄLINEET	AIKA
Luoda yhteishenkeä	Formulapallo. Kaksi palloa kiertää piirissä aina joka toisella. Kun toinen pallo menee toisen ohi, se voittaa. Kannustetaan!	Kaksi palloa	5min
Huomata että meillä on paljon yhteistä, mutta kuitenkin kaikki ovat erilaisia.	Laitetaan osallistujien eteen viiva Ohjaaja sanoo väittämiä kuten "tiedän ainakin 5 sanaa venäjäksi" ja kaikki osallistujat, joihin se sopii, astuvat askeleen eteenpäin. Tätä jatketaan kunnes kaikki väittämät on sanottu. Laulan suihkussa, minulla on ulkomaalainen ystävä, punainen paita, pitkät hiukset, minulla on koira, minulla on pikkuveli, vanhempani ovat eronneet, sukulaiseni asuu ulkomailla, tuttavani on pyörätuolissa, haluaisin isona olla opettaja, Oliko teillä paljon yhteistä?	Väittämiä	15min
Oma ainutlaatuisuus	Katsotaan vaatteiden logoja. Mietitään mikä tekee jokaisesta ainutlaatuisen. Jokainen tekee oman logon, joka kiinnitetään paitaan. Tarkastellaan muiden logoja.	Paperia ja kyniä	15min
Toimia ryhmässä	Tehdään polku toiselta puolelta toiselle puolelle. Lattiaan ei saa koskea ja saa käyttää vain niitä materiaaleja, mitä ohjaaja antaa.	Erilaisia esineitä jonka päällä voi seisoa, esim. tyynyjä.	5min

ma nimi: Piia Välimäki

Ohjausharjoitus: Tiistai

Ryhmä: Tesoman Naapurin iltapäiväkerho

Paikka / tila: Wihreä puu

Ohjaustuokion yleistavoite: Tunnistaa stereotypioita ja ulkopuolisuutta

HARJOITUKSEN TAVOITE	SISÄLTÖ, ORGANISOINTI JA OHJAUSTYYLI	VÄLINEET	AIKA
Virittää tunnelmaan	Yksi osallistuja poistuu huoneesta ja muut päättävät sillä välin viestin aloittajan. Viesti kulkee kädestä käteen puristamalla kerran. Yksi tulee takaisin ja yrittää selvittää missä viesti menee.	-	5min
Tunnistaa ennakkoluuloja ja stereotyyppistä ajattelua	Ohjaajalla on kuvia erilaisista ihmisistä (istumassa bussissa?). Ohjaaja levittää kuvat lattialle ja käskee kertoo osallistujien nousevan kyytiin bussiin. Kaikki ihmiset istuvat kuitenkin yksin, joten on pakko mennä jonkun viereen. Kenen viereen he istuisivat bussissa. Miksi, miksi ei? Mitä ajatuksia herättää erilaiset ihmiset? Jokainen saa valita vielä yhden kuvan ja keksiä sille tarinan. Kuka, mistä, mitä tekee, minkä ikäinen? Tarinat kerrotaan toisille, joko isossa ryhmässä tai pienemmissä.	Kuvia erilaisista ihmisistä	20min
Kokemus ulkopuolisuudesta	Väriyhmät: jokainen saa otsaansa jonkun värisen lapun, mutta kukaan ei tiedä itse minkä värinen oma lappu on. Yksi osallistujista saa valkoisen, jota ei ole kellään muulla. Äänettömästi yritetään etsiä ryhmät. Yksi jää yksin. Miltä tuntui kun kohtasit samanvärisen lapun? Miltä tuntui kun jäit yksin? Autoitteko toisianne? Oliko vaikeaa olla hiljaa? Mieti kaverin kanssa mihin ryhmiin kuulut. Oliko niihin helppo mennä mukaan? Oletko jäänyt ulkopuolelle? Miltä se tuntui? Mitä voit tehdä että kukaan sinun lähelläsi ei tuntisi oloansa ulkopuoliseksi?	Erivärisiä tarralappuja	15min

Oma nimi: Piia Välimäki

Ohjausharjoitus: Keskiviikko

Ryhmä: Tesoman Naapurin iltapäiväkerho

Paikka / tila: Wihreä puu

Ohjaustuokion yleistavoite: Lisätä kiinnostusta muihin kulttuureihin

HARJOITUKSEN TAVOITE	SISÄLTÖ, ORGANISOINTI JA OHJAUSTYYLI	VÄLINEET	AIKA
Osallistuja liittää itsensä muuhun maailmaan	Maailemankarta ja jokainen käy laittamassa sinne yhden paikan ja voi kertoa miksi valitsi juuri sen. Katsotaan karttaa. Ohjaaja kysyy mistä maista ihmisiä tulee suomeen. Mihin maahan suomesta muutetaan, tietääkö joku jonkun joka on muuttanut?	Maailemankarta	10min
Osallistajat tiedostaa mitä kaikkea monikulttuurista meidän ympärillä on.	Mietitään yhdessä mitä kaikkea monikulttuurista meidän ympärillä on. (Ruoka, ihmiset, tavarat...) Ohjaaja kirjaa asiat ylös. Kun on saatu tarpeeksi sanoja, ohjaaja kysyy, tietääkö joku näitä sanoja eri kielillä. Kirjoitetaan nekin ylös. Tutustutaan erilaisiin hedelmiin, mietitään mistä maista ne ovat tulleet ja maistellaan niitä. (Välipala)	Iso paperi tai taulu mihin voi kirjoittaa Hedelmiä	10min
Itsensä ilmaisu	Teatteria. Pareittain mennään muiden eteen. Toinen saa lapun jossa lukee asia, jonka hän haluaa. Sitten he puhuvat siansaksaa keskenään ja toinen yrittää saada asian selvennetyksi toiselle. Kaikki asiat liittyy tilaan jossa ollaan. Esimerkiksi: Haluan vessaan, missä on sakset, tahdon ruokaa yms. Sen jälkeen mietitään: onko joku ollut tilanteessa, jossa ei ole ymmärtänyt mitä toinen puhuu? Miltä tuntuu kun toinen ei ymmärrä? Mitä hyötyä on elekielestä?	Lappuja missä lukee asioita	15min
Yhteisöllisyyttä, tiedon soveltamista	Piirretään jätti piirustus otsikolla "maailma Tesomassa". Samalla tilassa soi musiikkia eri maista.	ISO paperi ja piirustusvälineitä	15min

Oma nimi: Piia Välimäki

Ohjausharjoitus: Torstai

Ryhmä: Tesoman Naapurin iltapäiväkerho

Paikka / tila: Wihreä puu

Ohjaustuokion yleistavoite: Saada hyviä kokemuksia itsensä ilmaisusta

HARJOITUKSEN TAVOITE	SISÄLTÖ, ORGANISOINTI JA OHJAUSTYYLI	VÄLINEET	AIKA
Osallistujat saavat kehuja ja hyvän mielen.	Jokainen piirtää itsensä isolle paperille. Sitten muut osallistujat käyvät kirjoittamassa kivoja asioita toistensa papereihin. Puretaan: -Miltä tuntui piirtää itsensä? -Miltä tuntui saada kehuja? -Oliko vaikea keksiä muista kivoja asioita?	Isoja papereita, kyniä.	30min
Osallistuja uskaltaa kertoa tarinan muiden edessä.	Sadutusta. Jokainen osallistuja kertoo tarinan "Maailma Tesomassa" -piirrustuksesta erillisessä tilassa, ohjaajan kanssa kaksin. Ohjaaja kirjoittaa tarinat ylös ja lopuksi ne luetaan.		30min (riippuu osallistujamäärästä)

Kysymyksiä monikulttuurisuusviikosta.

Kuinka monikulttuurisuusviikko kokonaisuudessaan mielestäsi onnistui?

Mitä ajatuksia sinulla oli viikosta ennen sitä ja sen jälkeen?

Löysitkö oman roolisi viikon ohjelmassa, vai jäikö sinulle se epäselväksi?

Oliko viikko stressaavampi kuin normaalit viikot?

Oliko viikon ohjelma mielestäsi hyvin tehty? Miksi/miksi ei?

Kuinka mielestäsi lapset ottivat vastaan viikon?

Ymmärsivätkö lapset mielestäsi viikon pointin (monikulttuurisuuskasvatus, meidän maailma)?

Mikä viikossa onnistui erityisen hyvin?

Mikä viikossa vaatii kehittämistä?

Voisitko kuvitella järjestäväsi tulevaisuudessa ohjattua toimintaa avoimessa koululaistoiminnassa?

Vapaa sana: